

32043

Toekomst pensioenstelsel

Nr. 696

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT
Vastgesteld 9 maart 2026

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft op 29 januari 2026 overleg gevoerd met mevrouw Paul, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, over:

- **de brief van de staatssecretaris Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane d.d. 18 december 2024 inzake fiscale knelpunten Wet toekomst pensioenen (Kamerstuk 36067, nr. 200);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 30 januari 2025 inzake voortgangsrapportage monitoring Wet toekomst pensioenen - winter 2025 (Kamerstuk 32043, nr. 681);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 10 maart 2025 inzake verzamelbrief pensioenonderwerpen voorjaar 2025 (Kamerstuk 32043, nr. 682);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 13 maart 2025 inzake uitstel beoogde inwerkingtreding bedrag ineens en vooronderzoek Nibud naar keuzetool bedrag ineens (Kamerstuk 36154, nr. 21);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 1 april 2025 inzake derde voortgangsrapportage Tijdelijke maatwerkregeling duurzame inzetbaarheid en eerder uittreden (Kamerstuk 25883, nr. 525);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 15 april 2025 inzake reactie op de gewijzigde motie van het lid Van Kent over een compensatieregeling met kostenoverzicht uitwerken voor zzp'ers met een AOW-gat (Kamerstuk 32043, nr. 635) (Kamerstuk 32043, nr. 683);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 13 mei 2025 inzake beter betrekken en informeren van deelnemers bij invaren (Kamerstuk 36578, nr. 28);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 28 mei 2025 inzake uitwerking akkoord Gezond naar het pensioen (Kamerstuk 32043, nr. 685);**
- **de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 2 juli 2025 inzake voortgangsrapportage monitoring Wet toekomst pensioenen - zomer 2025 (Kamerstuk 32043, nr. 687);**

- de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 2 juli 2025 inzake reactie op de motie van de leden Joseph en Vermeer over nu al onderzoeken hoe de indexatieregels voor pensioenfondsen die niet invaren versoepeld kunnen worden (Kamerstuk 32043, nr. 673) (Kamerstuk 32043, nr. 686);
- de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 9 juli 2025 inzake schijnzelfstandigen en pensioenopbouw (Kamerstuk 32043, nr. 688);
- de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 9 juli 2025 inzake additionele instrumenten koopkracht en koopkrachtambitie (Kamerstuk 36578, nr. 31);
- de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 6 oktober 2025 inzake maatschappelijke kosten-batenanalyse AOW en impactanalyse objectief partnerbegrip AOW (Kamerstuk 32043, nr. 689);
- de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 7 november 2025 inzake vaststelling AOW-gerechtigde leeftijd, aanvangsleeftijd 2031 en pensioenrichtleeftijd 2027 (Kamerstuk 32163, nr. 62);
- de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 17 november 2025 inzake voortgang reductie werknemers zonder actieve pensioenopbouw (Kamerstuk 32043, nr. 690);
- de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 17 december 2025 inzake stand van zaken vrijwillige voortzetting nabestaandenpensioen (Kamerstuk 32043, nr. 691);
- de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 14 januari 2026 inzake scenarioverkenning daling AOW-gerechtigde leeftijd als antwoord op de motie van de leden Flach en Stultiens over zich voorbereiden op een scenario waarin wetgeving tot stand moet komen om daling van de AOW-leeftijd mogelijk te maken (Kamerstuk 32043, nr. 679) (Kamerstuk 32043, nr. 693);
- de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 22 januari 2026 inzake voortgangsrapportage monitoring Wet toekomst pensioenen - winter 2026 (Kamerstuk 32043, nr. 694).

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Stultiens

De griffier van de commissie,
Post

Voorzitter: Ceulemans

Griffier: Morrin

Aanwezig zijn negen leden der Kamer, te weten: Van Ark, Van Brenk, Ceulemans, Jimmy Dijk, De Kort, Edgar Mulder, Neijenhuis, Patijn en Vermeer,

en mevrouw Paul, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Aanvang 13.03 uur.

De **voorzitter**:

Goedemiddag, dames en heren. Het is 13.00 uur geweest, dus we willen aanvangen met het commissiedebat. Welkom bij het debat van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid over pensioenonderwerpen. Welkom aan de mensen op de publieke tribune, de mensen die dit debat thuis via de livestream volgen, de minister en uiteraard de commissieleden. Het debat staat gepland tot 17.30 uur. Ik vermoed dat het aantal commissieleden nog zal aanzwellen in de komende minuten, dus ik zou willen voorstellen om in de eerste termijn vier interrupties toe te staan, zodat we daarna, bij de termijn van de minister, op zes interrupties kunnen koersen. Voor de volledigheid: interrupties zijn korte, bondige en concrete vragen of opmerkingen.

Als daar geen vragen over zijn, vangen we aan met de eerste termijn. Ik geef als eerste het woord aan de heer Mulder van de PVV voor zijn inbreng.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Dank u wel, voorzitter. De Wet toekomst pensioenen is op 1 juli 2023 ingegaan, na een jarenlangdurend debat. De wet is op zijn zachtst gezegd omstreden en kan nog steeds niet rekenen op veel steun in Nederland. Er was, naar mijn oordeel terecht, heel veel wantrouwen. Alles rondom deze wet is omstreden en ligt gevoelig. Zelfs een verzoek voor een referendum werd een enorm gevecht. De stem van JA21 gaf helaas de doorslag: er komt geen zelfbeschikking voor de pensioendeelnemer. Deze wet gaat ook echt ergens over: meer dan 1.600 miljard euro. Waarom deze inleiding? Een van de belangrijkste discussiepunten gedurende de laatste vier jaar was de vraag of gepensioneerden nog wel konden rekenen op een goed en stabiel pensioen. Wat zou er gebeuren met de belofte over de koopkracht, die er wél in de oude wet was? Zowel voor- als tegenstanders van de nieuwe wet waren het

erover eens dat de hoogte van het pensioen onder de nieuwe wet meer zou kunnen fluctueren. Ik weet dat voorstanders van de wet wijzen op argumenten als het eerder kunnen indexeren en het bieden van meer garanties voor de toekomst. Ik wil die discussie vandaag zeker niet overdoen. Maar tijdens dat hele traject, tijdens die vier jaar, waren ook voorstanders van de nieuwe wet het erover eens dat pensioenen gekort zouden kunnen gaan worden. Dat is namelijk inherent aan de nieuwe opzet: we volgen de beurskoersen; dat is dus logisch.

Voorzitter. Gisteren is een brief van de minister toegevoegd aan onze agenda voor vandaag: een voortgangsrapportage over de Wet toekomst pensioenen (32043, nr. 694). Daarin staan opmerkelijke uitspraken. Laat ik voor de duidelijkheid en de zekerheid de minister nauwkeurig citeren. Op bladzijde 3, onder het kopje beleidsconclusies, staat: "De ingevaren pensioenfondsen hebben gemiddeld genomen de pensioenen kunnen verhogen dankzij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Gemiddeld zijn de ingevaren pensioenen met 14% gestegen. Dit betreft in beginsel een structurele verhoging."

Voorzitter. Een structurele verhoging van 14%. Hoezo is die verhoging structureel? De hele discussie over de nieuwe wet was juist dat men af wilde van garanties en van het begrip "structureel". Structureel zou niet meer bestaan, want de pensioenen zouden afhankelijk worden van de beurskoersen. Daarom was de PVV fel tegen deze nieuwe pensioenwet. De partij van de minister was hier hartstikke voor. Ik wil dus graag weten of die verhoging echt structureel is, zoals de minister schrijft, en of er dus geen daling meer kan komen. Als dat zo is, is dat geweldig nieuws; champagne en taart voor de minister. Maar als dat het geval is, dan snap ik niet wat deze minister schrijft op bladzijde 18 onder kopje 5.1: "Zo verwachten pensioenfondsen dat de jaarlijkse kans op een nominale verhoging van de ingegane pensioenen groter is dan de kans op een nominale verlaging. Maar als er een verlaging voorkomt, is deze gemiddeld van grotere omvang dan de verhoging." Hierin staat dus dat er wél gekort gaat worden en dat de verhoging niet structureel is. Die combinatie lijkt mij niet te kloppen. Ik wil graag een duidelijke reactie hierop.

Voorzitter. Een ander onderwerp: de toekomst van ons pensioenstelsel en de maatschappelijke kosten-batenanalyse. De PVV is het er op zich mee eens dat er veel voordelen zijn als we voortaan uitgaan van een objectief partnerbegrip: ouderen gaan meer samenwonen, er komen meer woningen vrij en het heeft slechts een miniem effect op de uitkeringslasten, zo lees ik. Dat laatste is natuurlijk wel van belang. Ik las dat er extra kosten van zo'n 200 miljoen zijn. Dan kan je zeggen dat dit meevalt, maar aan de andere kant krijgen we wekelijks, dagelijks, waarschuwingen dat de AOW onbetaalbaar aan het raken is. Waarom is die 200 miljoen dan geen probleem?

Dan nog een tweede vraag over dat objectieve partnerbegrip. Ik vraag de minister: is het mogelijk om ervoor te zorgen dat dit alleen geldt voor

ouderen die altijd al, of een groot deel van hun leven, in Nederland hebben gewoond? Als je wat verder in die stukken duikt, is er opeens een link naar de aanvullende inkomensvoorziening ouderen, de AIO. Ik snap dat echt niet. Mijn partij vindt het sowieso onaanvaardbaar dat mensen die hier pas binnenkomen als ze in de zestig zijn, die nog nooit een cent hebben bijgedragen aan de Nederlandse Staat en die eigenlijk alleen maar geld kosten, door de aanvulling vanuit de AIO net zo veel AOW ontvangen als Nederlanders die veertig jaar keihard gewerkt hebben. In principe is het zo dat als je 40 of 45 jaar gewoon in Nederland hebt gewoond, je op €60 of €80 na, hetzelfde krijgt als iemand die hier op zijn of haar 62ste binnenkomt. Ik vind dat gestoord. Het hele AIO-programma is de laatste jaren helemaal uit de klauwen gelopen. De kosten zijn sinds 2019 met 68% gestegen. Ik zou zeggen: ga daar op bezuinigen in plaats van op onze eigen ouderen. Mijn vraag is: heeft dat objectieve partnerschap ook invloed op het geld dat deze nieuwkomers krijgen?

Voorzitter, als laatste een kort onderwerp. Nederlanders moeten steeds langer werken. Dat is heel erg irritant. Als je de finishvlag al ziet, komt de overheid en die verplaatst die weer. Het ging van 65 jaar naar 67 jaar, en naar 67 jaar en 3 maanden, en straks wordt het 70 jaar of ouder. Waarom geldt dat niet voor andere landen? Waarom mag je in Spanje met 65 jaar stoppen? Waarom werd half Frankrijk afgebroken toen de regering voorstelde om de pensioenleeftijd te verhogen van 62 jaar naar 64 jaar? Het zou naar 64 jaar gaan en het hele land lag plat. Waarom praat de EU-elite altijd over solidariteit, maar is het bij dit pensioen opeens niet meer belangrijk? Wat vindt de minister hiervan? Mijn laatste vraag is: is zij dan wel voor solidariteit?

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer Mulder. Heeft u een interruptie, mevrouw Van Brenk? Ja, het is een interruptie.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Ik hoor de verhalen van de PVV aan, maar ik vroeg me af: welke verbeteringen ziet de PVV? We zijn er nu mee opgescheept. Dat was nooit de wens van de PVV. Het was ook nooit de wens van 50PLUS. Ziet de PVV mogelijkheden tot verbeteringen van het stelsel waarmee we nu opgescheept zitten?

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Het stelsel zoals dat er nu is, kunnen we alleen maar verbeteren door waar dat mogelijk is amendementen in te blijven dienen, maar eerlijk gezegd zie ik het somber in. Als je ziet dat het laatste amendement dat via NSC is ingediend, alles en iedereen overstuur maakte en dat zelfs de eigen minister, die het programma van NSC had geschreven -- nu moet ik opletten wat ik zeg -- heel gek opeens een andere positie innam, waardoor zelfs niet werd toegestaan dat Nederlanders over hun eigen geld en eigen bezit mogen meebeslissen, zie ik het heel somber in. Misschien dat we, als we ooit nog samen 80 zetels halen, nog iets kunnen doen, maar dan is het invaren al voorbij. Ik weet niet wat je dan nog moet voorstellen. Laat ik eerlijk zijn: dit heeft niet voor niets zo lang geduurd. Wat is het? De hele discussie heeft vijf of zes jaar geduurd. Het hele poldermodel is ingeschakeld. De Nederlanders, de gepensioneerden, zijn al vroegtijdig buitenspel gezet door te gaan werken met tafels, waaraan eigenlijk de aloude polderelite het weer voor het zeggen kreeg. Ik wil graag dingen verbeteren, maar als het invaren voorbij is, zie ik niet meer hoe we dat moeten doen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Mevrouw Van Brenk, u heeft geen vervolgvraag? Dan krijgt u het woord voor uw inbreng. Het woord is aan mevrouw Van Brenk van 50PLUS.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Voorzitter. We wilden de Wet toekomst pensioenen niet, maar nu we ermee opgescheept zitten, moeten we repareren wat fout is. Wij willen een aantal punten verbeteren. Wij willen koopkrachtperspectief. Wij willen een kostenreductie. Wij willen dat er betere rendementen gemaakt worden. Wij willen rechtvaardige transitievoorwaarden.

De berekeningen en de vele eerste berichten van de pensioendeelnemers op sociale media laten namelijk zien dat gepensioneerden niet kunnen rekenen op koopkrachtverbetering. Er komt geen inhaalindexatie die het indexatieloze tijdperk neutraliseert, ook niet voor de helft. De 14% gemiddelde stijging die minister Paul de wereld in heeft geslingerd, komt neer op ongeveer de helft van de indexatieachterstand van een groot aantal gepensioneerden. Dat percentage blijkt echter niet te kunnen worden bevestigd door feiten. Wat bezielde de minister om met een stijging van 14% op de proppen te komen? Krijgen we daar vandaag uitleg over? Of krijgen we een mea culpa? Wij horen graag de reactie van de minister op de woorden van professor Boot bij BNR op dit punt.

Waarom geeft de minister niet de opdracht dat pensioenfondsen moeten sturen op koopkracht? Het stoort ons dat er pensioenfondsen zijn die de invaarbonus spreiden over meerdere jaren. Is dat nou in de hoop dat een groep deelnemers inmiddels overleden is, zodat er niet uitgekeerd hoeft te

worden? Oudere gepensioneerden, degenen die het langst hebben betaald, krijgen het minste van de invaarbonus bij de standaardmethode. Wat is de logica daarvan? Wat is de mening van de minister hierover? Is dit niet gewoon leeftijdsdiscriminatie?

In de brief van de minister zien we dat de transitiekosten gierend uit de klauwen lopen. Berichten over de stijging van de structurele kosten, los van de transitie, waren ook al alarmerend. €1 extra kosten haalt een veelvoud van de toekomstige pensioenen af. Over dat geld wordt namelijk nooit meer rendement gemaakt. Wat wordt er gedaan om de kosten te beperken? Andermans geld uitgeven is namelijk hartstikke makkelijk. Wij willen per fonds inzicht in de kosten die gemaakt worden, met kengetallen waarmee deelnemers hun fonds eenvoudig kunnen vergelijken met andere aanbieders en het bestuur ter verantwoording kunnen roepen. Daar kunnen we dan meteen een vergelijking van de kostentarieven van erkende marktpartijen aan toevoegen, want wij vrezen dat onze fondsen het contact met de werkelijkheid zijn kwijtgeraakt.

Voor ons is het ook belangrijk dat er betere rendementen komen. Wat gaat er mis? Bij het rendement gaat alles mis. We presteren vreselijk onder de maat. We halen de internationale benchmarks al jaren niet. Ik hoor graag de analyse van deze minister op de teleurstellende rendementen van pensioenfondsen ten opzichte van de internationale indexen sinds pakweg 2020.

We vragen ook om rechtvaardige transitievoorwaarden. Slapers blijken niet of op dubieuze wijze te worden gecompenseerd voor de afschaffing van de doorsneesystematiek. 50PLUS is bezorgd over de transitie van pensioenen van slapers en de gevolgen bij een baanwisseling. Hoe zit het met vooral vrouwen met deeltijdpensioenen? Worden deze deelnemers nu collectief benadeeld?

Voorzitter. Nu een heel ander punt. Er zitten mensen in de zaal van het pensioenfonds Johnson & Johnson. Een aantal jaren geleden leek België het beloofde land om je pensioengeld naartoe te verhuizen om eindelijk eens te kunnen indexeren. Nou, dat hebben de medewerkers van Johnson & Johnson geweten. De farmaceut, die wereldwijd veel geld verdient, laat zijn deelnemers in de kou staan. Er zijn mooie garanties bij de overgang, met toestemming van DNB. Ze hebben nu een jaloersmakende dekkingsgraad van 173%. Maar ze zijn niet van plan te indexeren. Zijn de juridische kaders voor het toewijzen van indexatie hier zodanig dat fondsen ongebreideld de indexatie kunnen inhouden? Het is toch niet zo dat België het wilde westen is? Wij vinden dat schandalig. Zijn deze mensen ergens slachtoffer van volgens de minister? Of hadden zij dit volgens de minister moeten kunnen voorzien? Welke risico's lopen de huidige medewerkers van Johnson & Johnson bij de overgang naar de nieuwe wet bij de transitie?

Dan nog een reactie op de antwoorden van minister Paul op het artikel van Han de Jong. We hebben daar vragen over gesteld. Dat is het artikel

"Schrijnend beeld: gepensioneerden zien inkomen al jaren achterblijven ten opzichte van anderen." Wat wij aan deze antwoorden ontleen, is het inzicht dat deze demissionaire regering de maatschappelijke en economische waarde van ons kapitaalgedekte pensioenstelsel in de eurozone met louter omslagstelsels niet begrijpt. De pensioenverhogingen die wij in Nederland niet hebben gekregen in het indexatieloze tijdperk, zijn in andere eurolanden namelijk wel gewoon uitgekeerd. Deze verhoogde pensioenuitkeringen worden keurig betaald door overheden die nu bij ons komen aankloppen met de vraag of we gezamenlijk willen lenen en staatsschulden willen delen. Die angel raakt de minister niet aan in haar antwoorden, maar voor ons is dat de olifant in de kamer.

Voorzitter, mijn laatste punt. Het is bijna hoopgevend -- ik weet niet hoe de minister daartegen aankijkt: het recente advies van het ACOI over de openbaarheid van de adviezen van de landsadvocaat. Gaan we het nu toch echt meemaken dat de hele wereld weet wat die adviezen inhouden? Wij horen dat graag.

Voorzitter, dat was mijn bijdrage.

De **voorzitter**:

Dank u wel voor uw bijdrage. U heeft een vraag van de heer Mulder van de PVV.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

We zijn vandaag supernetjes, door elkaar te laten uitpraten en dan pas de vraag te stellen. Dat doe ik dus nu ook. Mijn collega is erg kritisch op de rendementen van de fondsen. Dat is de PVV ook. Wij willen dat er juist gestuurd wordt op rendement en niet op woke-onzin of dat soort dingen. Die rendementen zijn ook echt slecht. Hoe verklaart 50PLUS dat?

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

De rendementen zijn niet slecht, maar ronduit dramatisch. Het is misschien goed voor de mensen die meekijken met dit debat om gewoon één jaar, alleen naar vorig jaar, terug te kijken. Als we zien dat het rendement van ABP -1,6% is en dat van PFZW -3,9%, terwijl de rendementen bij de Wereldindex 21% in de plus staan, bij Standard & Poor's 16% in de plus en bij de AEX 8% in de plus, dan doen we het niet goed. Maar ik moet ook kijken naar andere zaken. Eén voorbeeldje waarvan ik dacht "hoe bestaat het toch?" is dat De Nederlandsche Bank heeft geëist bij het pensioenfonds voor glasfabrieken dat ze het belang in goud moesten afbouwen, van 13% naar 3%. Dat wilden ze niet. Daar zijn ze zelfs voor naar de rechter gegaan. Ze hebben toch een

aanwijzing gekregen van DNB, dus ze moesten verkopen op 800 dollar en het goud staat nu op 5.500. Dat zijn dus miljarden die gewoon echt naar de knoppen zijn, met dank aan de heer Klaas Knot, die misschien in de race is voor de Europese Centrale Bank. Drama, dus.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan is nu het woord aan mevrouw Patijn van GroenLinks-Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Dank u wel, voorzitter. De transitie naar het nieuwe stelsel is begonnen en hoewel we zien dat mensen er nu even op vooruitgaan, zien we juist in deze transitiefase een aantal problemen waar we ons zorgen over maken. Een 52-jarige verpleegkundige die overstapt van een baan bij een academisch ziekenhuis naar een baan in een regionaal ziekenhuis, en dus van het ABP-pensioen naar het PFZW-pensioen, mist door de overgang de compensatie bij beide fondsen. PFZW is immers al over en ABP nog niet. De gevolgen zijn groot, zeker voor de groep tussen 45 en 55 jaar. Wij krijgen dan ook signalen over mensen die een nieuwe baan weigeren of niet gaan solliciteren. Deze mensen hebben echter nog een keuze, mits ze ervan weten. Dat geldt niet voor de mensen die hun baan verloren voor de transitie van hun pensioenfonds, die in de WW komen of ziek worden en geen geld hebben voor vrijwillige voortzetting, of voor mensen die niet wisten hoe de compensatieregeling werkt en in 2025 minder zijn gaan werken of onbetaald mantelzorgverlof hebben opgenomen. Zij missen de compensatie gedeeltelijk of volledig. Hoe kijkt de minister hiernaar? Wat vindt zij daar eigenlijk van?

De AFM adviseert in haar brief pensioenfondsen om mensen erop te wijzen dat wisseling van dienstverband in deze fase onverstandig is. Maar als hun werkt stopt, zoals bij Batavus of bij Tata Steel, kunnen mensen hun beëindiging helemaal niet uitstellen. Kan de minister aangeven wat zij hieraan gaat doen, zeker gezien het feit dat er een aantal grote reorganisaties aangekondigd zijn met gedwongen ontslagen. Dit is een zeer zorgelijke situatie met grote gevolgen voor de pensioenen van mensen. Is de minister bereid om te kijken of er meer ruimte gemaakt kan worden voor bijvoorbeeld premievrije voortzetting van het pensioen met terugwerkende kracht? Maar ik wil vooral vragen: is de minister bereid om snel met een voorstel te komen over hoe zij dit probleem, waar we al vaak voor gewaarschuwd hebben, op gaat pakken? Ik zou hier graag binnen drie weken een brief over willen hebben.

Voorzitter. Dan wil ik nu naar de 1,6 miljoen werknemers voor wie het pensioen is ondergebracht bij een verzekeraar. Wat als jouw werkgever gebruikmaakt van de eerbiedigende werking, je na een paar jaar wisselt van

baan en in het nieuwe stelsel terechtkomt? Dan heb je een pensioengat. Ik heb een paar vragen hierover. Hoeveel werknemers krijgen volgens de minister te maken met dit probleem? Is er inmiddels een oplossing voor die werknemers? Op dit moment zijn de gevolgen van het niet overgaan naar het nieuwe stelsel voor rekening van de werknemer, terwijl de werkgever niet handelt. Ik vraag heel expliciet aan de minister: wat gebeurt er fiscaal met de opgebouwde pensioenen als de werkgever niets gedaan heeft? Ik wil graag heel heldere uitleg. Is het nou zo dat je opgebouwde rechten in dat geval ook belastbaar worden? Het is een zorgwekkend bericht dat nog maar zo weinig werkgevers actie hebben ondernomen. Wat gaat de minister daaraan doen?

Voorzitter. Ik kom bij het bedrag ineens. De invoering hiervan is nu meerdere keren uitgesteld. Ook de daarin genoemde datum van 1 januari 2026 blijft onhaalbaar. Pensioenuitvoerders geven immers aan dat zij minimaal negen maanden nodig hebben voor de implementatie. Wij zijn geen voorstander van dit bedrag ineens. Dat is bekend. Maar we vinden ook dat een akkoord een akkoord is, inclusief de elementen die we moeilijk vinden. Wel roept de onzekerheid over de invoeringsdatum van deze regeling de vraag op of de invoeringsdatum niet veel beter over de transitieperiode heen getild kan worden. Op die manier zullen zaken niet door elkaar gaan lopen en kan een dergelijke regeling met grote zorgvuldigheid ingevoerd worden, na de transitie van de Wtp. Is de minister bereid deze duidelijkheid te geven aan iedereen die ermee te maken heeft? Kan zij ook nu aankondigen dat de invoeringsdatum niet voor 2028 zal komen te liggen?

Voorzitter. Ik heb nog veel meer vragen. Voor nu wil ik vooral de minister dringend oproepen om actie te ondernemen en iets te doen voor de groep mensen die dreigt tussen wal en schip te vallen in de toekomstige compensatieregeling. Ik vraag de minister om niet achterover te leunen en niet te wachten tot de volgende minister. Dit is een probleem dat niet kan wachten en dus morgen opgepakt moet worden.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Hartelijk dank. Dan heeft u een vraag van de heer Mulder.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Ik dank mevrouw Patijn voor haar bijdrage. Ik hoor heel veel kritiek op de Wtp. Mensen krijgen lagere uitkeringen, alles is slechter en iedereen gaat dood. Uiteindelijk klopt dat laatste wel. Zoals altijd ben ik feitelijk correct. Wat zo opvallend is, en ook vragen oproept, is dat GroenLinks-Partij van de Arbeid voor de Wtp heeft gestemd en daarna tegen iedere vorm van verbetering. Vanaf het moment dat de FNV verraad pleegde door mee te gaan in het

pensioenakkoord, heeft u overal voor gestemd. Al deze dingen waren bekend. Hoe kan het dat u nu al die vragen stelt en opmerkingen maakt terwijl u juist heel enthousiast voor heeft gestemd?

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Het woord "enthousiast" zou ik er niet op willen plakken. Ik denk dat we heel kritisch zijn geweest. Juist over die compensatieregeling hebben we meerdere malen meerdere vragen gesteld, met het verzoek om dat zorgvuldig te laten verlopen. De regeling is uitgesteld, waardoor de groep die geraakt wordt door het missen van de compensatie eventueel nog groter kan worden. Daarom blijven we dit kritisch volgen. Wij hebben van tevoren gezegd dat we met pijn in onze buik zouden stemmen voor deze regeling. Dat waren letterlijk de woorden van mijn voorganger Senna Maatoug. We zouden de implementatie kritisch gaan volgen en dat doen we nu.

De **voorzitter**:

De heer Mulder heeft een vervolgvraag.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

U ziet nu dat rendementen tegenvallen en dat er zo veel mensen tussen wal en schip vallen. U had destijds pijn in de buik. Zou u nu nog voor hebben gestemd, nu u dit allemaal weet?

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Poeh. Ik begin even bij de eerste vraag, over de rendementen die tegenvallen. Met de oude regeling waren er ook geen indexaties geweest. Misschien zou er nu een indexatie zijn, maar de inhaalindexatie was niet gerealiseerd geweest. Dus als we in die oude regeling waren gebleven, was dat niet gebeurd. Die illusie moeten we niet creëren. Zou ik tegengestemd hebben? We blijven er heel kritisch op. Dat gevoel blijft hangen. Dat is waarom we het kritisch zullen blijven volgen. We hebben gezegd: wij staan achter een akkoord en we volgen een akkoord. In het akkoord zitten bijvoorbeeld ook dingen als dat de AOW-leeftijd niet een-op-een stijgt met de levensverwachting, maar gewoon netjes driekwart, waardoor het toch iets minder snel stijgt. Dat zijn voor ons allemaal hele belangrijke, cruciale onderdelen van dat akkoord.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan als eerste mevrouw Van Brenk met een interruptie.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Mevrouw Patijn en ik komen allebei van de FNV. Daar was ooit het adagium: koopkracht, eenvoud en transparant. Zo waren er nog wat kreten, zoals: iedereen gaat erop vooruit. Vindt mevrouw Patijn dat wat er ligt en wat de ervaringen zijn, overeenkomen met koopkracht, transparant, eenvoud en dat iedereen erop vooruitgaat?

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ik vind het heel moeilijk om dat nu al te zeggen. De transitie is net begonnen. Het overzicht daarvan is nog niet goed te zien, dus ik vind het moeilijk om daar op dit moment wat over te zeggen.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Mijn interruptie gaat over het laatste punt. Eigenlijk is het een hele simpele vraag. Verwacht mevrouw Patijn dat er meer zekerheid gaat komen voor gepensioneerden?

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Nogmaals, wij hebben ingestemd omdat die verwachting er was. Ik weet niet of dat ook gaat gebeuren, want we weten nog niet hoe die transitie geëffectueerd gaat worden. Ik denk dus dat we dat heel kritisch blijven volgen. De zorgen over het missen van die compensatie zijn echt heel groot, omdat die compensatie een wezenlijk onderdeel is van de zekerheid die erbij hoort.

De heer **Vermeer** (BBB):

Mevrouw Patijn heeft volgens mij toch ergens een epifaan moment gehad -- dat gebeurde in meer kringen -- maar helaas na de stemmingen over die nieuwe wet. Ze geeft aan dat ze het akkoord wil blijven volgen. Toch gaat ze nu alweer inleveren op het volgende onderdeel, door te zeggen het "bedrag ineens" uit te stellen. Dat was onderdeel van het akkoord; dat had al geregeld moeten zijn. Kan mevrouw Patijn verklaren waarom ze het akkoord wil volgen, maar het al loslaat tijdens de uitvoering?

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Volgens mij heb ik juist gezegd dat wij dat niet loslaten, maar alleen dat het voor een goede invoering verstandig is om helder te zijn over een invoeringsdatum. Daar is geen helderheid over. Dat zorgt voor problemen bij de uitvoeringsorganisatie, want die weet niet waar ze zich op moet voorbereiden. Dat zorgt ervoor dat er lang onduidelijkheid is voor mensen die er eventueel gebruik van zouden willen maken. Die kunnen er dus ook niet op anticiperen. Wij vinden het dus belangrijk dat er niet steeds een nieuwe datum ontstaat, maar er gezegd wordt dat het wel of niet haalbaar is om het nu te doen. Als het niet haalbaar is, willen wij dat er een datum in het vooruitzicht wordt gesteld. Dat gaat dan om een datum na de transitie, want de veronderstelling is dat het in de uitvoering een probleem zou worden. Ik vind dat je dit als je het invoert zorgvuldig moet doen. Ik heb juist gezegd dat ik me wel aan het totaal van het akkoord hou, inclusief de aov zzp, die we nog steeds niet gezien hebben.

De **voorzitter**:

Er is een vervolgvraag van de heer Vermeer.

De heer **Vermeer** (BBB):

Dit was een integraal onderdeel van alles wat we besloten hebben. Ik snap niet waarom GroenLinks-PvdA nu akkoord gaat met een veel latere datum en niet gewoon zegt: mensen, jullie wisten dat dit ingevoerd moest worden, dus het is gewoon onacceptabel. Of gaat mevrouw Patijn straks pleiten voor een terugwerkende kracht vanaf het moment dat we de Wtp hebben aangenomen?

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Volgens mij is het onmogelijk om het "bedrag ineens" met terugwerkende kracht te krijgen, maar dat kunt u nog vragen aan de minister. Ik zou dat niet weten. Ik ga vooral pleiten voor een zorgvuldige invoering. Op dit moment is er geen duidelijkheid over het bedrag ineens. Die datum moet op enig moment gesteld worden, zodat daar duidelijkheid over is. Elke keer wordt die datum uitgesteld. Dat zorgt voor onzekerheid en mogelijk tot onzorgvuldigheid. We hechten waarde aan het feit dat het zorgvuldig gaat. Stel een datum vast na de Wtp-transitie, zodat er daarna gewoon een zorgvuldige regeling tot stand kan komen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Als er verder geen vragen zijn voor mevrouw Patijn, dan is het woord aan mevrouw Van Ark van het CDA voor haar inbreng in de eerste termijn.

Mevrouw **Van Ark** (CDA):

Dank u wel, voorzitter. Kent u het groene boekje van de Pensioenfederatie? Als voorbereiding op deze inbreng vandaag heb ik dat eens even goed bestudeerd. Ik ga mijn best doen om alle jargonwoorden, zoals invaren, risicodekking, deelnemers et cetera, niet te gebruiken -- overigens is dat wel een uitdaging bij het woord "invaren" -- omdat ik het juist zo belangrijk vind dat mensen snappen wat we hier vandaag bespreken. We zijn dit jaar en komend jaar getuige van een grote transitie van ons pensioenstelsel. Ongeveer de helft van de fondsen is inmiddels overgegaan naar het nieuwe stelsel. Ondanks dat er veel goed gaat, heeft mijn fractie nog wat zorgen over de voortgang en wil mijn fractie graag van de minister horen welke knelpunten zij ziet en welke acties er nodig zijn.

Daarbij wijst mijn fractie allereerst op de signalen van werkgevers met een pensioenregeling bij een verzekeraar, waarover al nadrukkelijk de alarmbel is geluid. Slechts een kleine minderheid van de ruim 60.000 regelingen is nu omgezet. In het huidige tempo lijkt het onrealistisch dat alle werkgevers de wettelijke deadline halen. Graag verneemt mijn fractie welke actie de minister hierbij nodig acht.

Daarnaast wil ik graag knelpunten onder de aandacht brengen die ik heb gesignaleerd. Ten eerste is dat de compensatieregeling, waar ook mevrouw Van Brenk en mevrouw Patijn aandacht voor vragen. Het is bekend dat sommige groepen nadeel ondervinden van de overgang naar de Wtp. Voor de groep van ongeveer 40- tot 45-jarigen is daarom deze compensatieregeling afgesproken. Echter, het is dus nu voor veel mensen opletten geblazen. Ben je in het jaar vóór de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel mantelzorger of neem je ouderschapsverlof op, dan krijg je minder compensatie. Mijn fractie maakt zich oprechte zorgen dat mensen hier onvoldoende op worden gewezen.

Een ander punt, dat in het verlengde hiervan ligt, is dat het ook nadelig kan uitpakken als mensen van baan wisselen. Ook dat kan nadelig uitpakken. Werk je nu bijvoorbeeld als ambtenaar -- zit je dan bij pensioenfonds ABP -- en maak je de overstap naar een werkgever met een pensioenfonds dat al is overgegaan naar het nieuwe stelsel, en de compensatie dus al heeft gegeven, dan loop je de volledige compensatie mis. Ditzelfde speelt als je op 1 december vorig jaar uit dienst ging, terwijl je pensioenfonds op 1 januari het jaar daarop de compensatie uitkeert. Ik vind de verhalen die ik krijg eerlijk gezegd nauwelijks uit te leggen. Pensioenfondsen stappen op verschillende momenten over naar het nieuwe pensioenstelsel, terwijl mensen in de tussentijd te maken kunnen krijgen met ontslag, reorganisatie,

baanwisseling of mantelzorgverlof. Of je compensatie ontvangt, hangt af van een toevallig peilmoment. Juridisch klopt het allemaal, maar maatschappelijk is het niet uit te leggen dat mensen nu tussen wal en schip vallen. Mijn fractie wil graag horen of de minister deze zorgen deelt en of de minister het er in ieder geval mee eens is dat de communicatie op dit punt nu tekortschiet.

Een klein ander puntje: de definitie van het pensioengevend inkomen. Ik krijg signalen van pensioenspecialisten dat er verschillende definities zijn van het pensioengevend inkomen. Pensioenfondsen zijn hier niet eenduidig over. Een gevolg is dat je als deelnemer niet zeker weet of bijvoorbeeld onbetaald verlof wel of geen invloed heeft op je compensatieberekening. Herkent de minister dat hier blijkbaar geen eenduidigheid over is? Zou een sectorbrede definitie misschien kunnen helpen?

Ander puntje: pensioenregeling bij ziekte. We krijgen ook signalen dat het bij een pensioenverzekeraar of PPI niet altijd duidelijk is welke pensioenregeling wordt voortgezet indien de deelnemer na twee jaar ziekte in de WIA terechtkomt. De zorg is dat er daardoor veel mis kan gaan voor een deelnemer die op het moment van transitie ziek is. Dat geldt zeker als de deelnemer ook nog voortijdig komt te overlijden. Dan is er bijvoorbeeld een verschil in het partnerpensioen. Daarnaast is er mogelijk ook een financieel risico voor de werkgever als een zieke werknemer verkeerd wordt geïnformeerd. Herkent de minister dit probleem en het belang dat hier duidelijkheid over komt?

Voorzitter. Dan heb ik nog een punt over het partnerpensioen. Door de overgang naar de Wet toekomst pensioenen lijkt er een verschil te ontstaan in de wijze waarop pensioenfondsen en pensioenverzekeraars het ontstane Anw-hiaat opvangen; dat is toch jargon. Mijn fractie ziet dat mensen die parttime werken, bij pensioenfondsen soms minder verzekerd zijn dan voorheen. Bij pensioenverzekeraars speelt dit niet en wordt meestal een vast bedrag per jaar verzekerd, ongeacht het parttimepercentage. Wij vragen ons af of de zorg bekend is dat deeltijdwerkers hierdoor nadeliger uit kunnen komen. Klopt het dat de communicatie hierover vanuit pensioenfondsen ook niet altijd eenduidig is? Het lijkt ons verstandig dat werkgevers in ieder geval controleren of de dekking van het nabestaandenpensioen voldoende is en dat werknemers hier ook goed over geïnformeerd zijn. Zou dit onderwerp misschien meegenomen kunnen worden in de periodieke monitoring door SZW, zodat we in ieder geval kunnen zien of dit goed geregeld wordt?

Een ander punt is het wezenpensioen. Bij de overgang naar de Wtp blijft voor het wezenpensioen het oude regime vaak gewoon doorlopen. Dat betekent echter dat uitvoerders nog decennialang studie-eisen en oude voorwaarden moeten blijven controleren, terwijl de nieuwe wet juist kiest voor een eenduidige 25-jaarsgrens zonder studie-eis. Zo krijgen we twee parallelle regimes, wat slecht uitlegbaar, foutgevoelig en mogelijk ook onnodig duur is. Mijn vraag aan de minister is daarom: waarom is in het wetsvoorstel geen mogelijkheid opgenomen om bij het overgangsmoment oude, nog niet

ingegane wezenpensioenrechten onder de nieuwe, uniforme regels te brengen, in ieder geval als optie? Kan de minister aangeven hoelang uitvoerders nog met deze studiecontroles blijven zitten? Zou de minister kunnen kijken of het wetsvoorstel misschien een optie kan bieden om bij het moment van overgang oude definities om te zetten naar nieuwe, eenduidige voorwaarden, juist om de uitvoering en uitlegbaarheid te verbeteren?

Tot slot mijn laatste punt, over faillissementen. Bij faillissementen doet zich een bekend probleem voor rondom achterstallige pensioenpremies. Werknemers hebben in die situatie de mogelijkheid om bij het UWV een verzoek in te dienen om deze premies te laten overnemen. In de praktijk gebeurt dit echter niet altijd. Dat is niet verwonderlijk. De procedure is complex, de formulieren zijn ingewikkeld en bovendien zijn veel werknemers zich er vaak onvoldoende van bewust dat zij zelf actie moeten ondernemen. We begrijpen dat er medio februari nog een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep wordt verwacht. We snappen dat de minister die uitspraak mogelijk wil afwachten, maar tegelijkertijd wil het CDA vast aan de minister vragen of zij nu al kan aangeven hoe zij naar dit knelpunt kijkt. Ziet zij, net als wij, dat dit beter moet worden geregeld en dat de huidige werkwijze in de praktijk niet goed werkt?

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel voor uw inbreng. U heeft een interruptie van de heer Dijk.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Ik heb een hele simpele vraag. Wie partijprogramma's leest bij de verkiezingen, komt erachter dat daar soms interessante dingen in staan. Ik zag zowel bij het CDA als bij D66 staan dat zij de positie van werknemers en gepensioneerden in de pensioenfondsen willen versterken. Dat lijkt me een fundamentele verandering ten opzichte van nu. Ik vraag mij af: wat is het CDA van plan om daarmee te gaan doen? Het lijkt me namelijk erg goed als deze Kamer gaat besluiten om werknemers en gepensioneerden over hun eigen uitgestelde loon te laten beslissen.

Mevrouw **Van Ark** (CDA):

Dank u wel voor deze vraag. Dat is een goede vraag, denk ik. We moeten het voorstel nog verder uitwerken, maar het idee is inderdaad om daar eens goed naar te kijken met elkaar.

De **voorzitter**:

Dan was er een interruptie van mevrouw Van Brenk.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Wij hebben die hele Wtp ... Nou, laat ik het zo zeggen: daar was niet iedereen enthousiast over, een groot gedeelte niet. Maar het was duidelijk dat partijen, de sociale partners en de minister, dat met elkaar hadden afgesproken. De minister was heel enthousiast. Er stond een werkgever naast en iemand van de vakbond, de voorzitter. Iedereen stond te juichen: de wet is er! Daar was een deal bij. De deal was, zoals mevrouw Patijn net zei, dat mensen dan niet een-op-een langer door hoeven te werken. Is de deal, die toen ten grondslag lag aan de Wtp, voor het CDA nog steeds relevant? Worden we straks in een regeerakkoord niet geconfronteerd met iets wat nu opeens niet meer geldig is?

Mevrouw **Van Ark** (CDA):

Nou, als u mij vraagt om alvast het regeerakkoord uit de doeken te doen, dan moet ik u toch teleurstellen; dan mag u morgen afwachten, dan gaan we dat allemaal lezen. Maar voor ons geldt natuurlijk dat het belangrijk is dat we naar dat pensioenakkoord kijken. Ik heb vandaag wel een aantal knelpunten die ik nu signaleer en waar jullie allebei ook aandacht voor vragen. Ik vind het heel belangrijk dat we daar met elkaar echt goed naar kijken en dat we ook naar de uitvoering gaan kijken.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Een interruptie van mevrouw Patijn.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ik wil toch even doorgaan op wat mevrouw Van Brenk vraagt. Een heel cruciaal onderdeel van dat akkoord is dat als de levensverwachting met een jaar stijgt, de AOW-leeftijd niet meer dan acht maanden stijgt. Een heel cruciaal onderdeel. Nu hoor ik in de wandelgangen -- en we horen allemaal dingen in de wandelgangen -- dat er in dat akkoord wellicht iets staat over dat dat onderdeel van die deal opgerekt zou worden. Is het een vreemde veronderstelling dat dat erin zou kunnen staan?

Mevrouw **Van Ark** (CDA):

Ik ga toch weer terug naar wat ik net zei: ik ga hier niks uit de doeken doen, niet bevestigend en niet ontkennend, over wat er wel of niet in het regeerakkoord staat. Ik moet u dan toch teleurstellen daarover.

De **voorzitter**:

Een vervolgvraag van mevrouw Patijn.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ja. U sluit dat in ieder geval niet uit. Ik maak me daar echt bijzonder veel zorgen over, omdat we proberen met z'n allen iets voor elkaar te krijgen. De vakbonden hebben echt op een aantal punten moeten slikken. En dit is een cruciaal onderdeel, dus ik mag hopen dat uw zwijgzaamheid vooral te maken heeft met dat u dit gewoon standaard als woordformulering geeft, en niet omdat u niet durft toe te geven dat men iets heel gek van plan is.

De **voorzitter**:

Daar mag mevrouw Van Ark op reageren, maar ik zie geen aandrang. Dan gaat het woord naar de heer Dijk van de SP, voor zijn eerste termijn.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Dank u wel, voorzitter. De Wet toekomst pensioenen was geen goed idee. Het heeft voor heel veel werkende mensen en gepensioneerden voor grote onzekerheid gezorgd, en dat doet het nog steeds. Het maakt de pensioenen, het uitgestelde loon, van miljoen Nederlanders onzekerder en kwetsbaarder voor beursschommelingen en crises. En het zal voor onzekerheid blijven zorgen. Het is daarom des te schadelijker dat de minister misleidende uitspraken doet. Ze stelt dat pensioenen langs het nieuwe stelsel met 14% worden verhoogd. De rapportage die daaraan ten grondslag ligt, heeft het helemaal niet over die 14%. De rapportage is ook gebaseerd op slechts een paar pensioenfondsen die de afgelopen maand zijn overgestapt. Waarom misleidt deze minister werkende mensen en gepensioneerden met verkeerde cijfers die verkeerde verwachtingen wekken?

Zo'n 1,6 miljoen werkenden zitten via de werkgever bij een pensioenverzekering, en net als de pensioenfondsen moeten die verzekeringen uiterlijk 1 januari 2028 voldoen aan de regels van de nieuwe pensioenwet. Voor de pensioenverzekerde gaat het tempo van het opbouwen van het pensioenvermogen veranderen. Kan de minister met de werkgevers in gesprek gaan om het risico van het pensioengat bij hun pensioenverzekeringen opnieuw aan te kaarten en, waar nodig, aandrigen

op salarisverhoging om dit gat op te vangen? Welke oplossingen ziet zij verder voor het pensioengat?

Voor een groep van ongeveer 5.000 mensen geldt dat zij een arbeidsongeschiktheids-AOW-gat hebben: een groep zelfstandigen die een private arbeidsongeschiktheidsverzekering heeft afgesloten en die voor 1 januari 2013 arbeidsongeschikt zijn geworden; een groep mensen die door de verhoging van de AOW-leeftijd een gat hebben tussen de duur van de verzekering en de ingang van de AOW. Eerder is een voorstel van de SP aangenomen om een regeling uit te werken voor deze groep. Het kabinet heeft dit niet uitgevoerd. Oftewel: mensen die keihard hebben gewerkt, het land draaiende hebben gehouden, hun zaakjes zelf goed op orde hadden en door pech arbeidsongeschikt werden, worden nu in de steek gelaten door dit kabinet. Waarom heeft het kabinet ons aangenomen voorstel niet uitgevoerd? En waarom is het vervolgens ook zelf niet met een alternatieve oplossing voor deze mensen gekomen? Hebben zij niet hard genoeg gewerkt? Hadden zij hun zaakjes niet op orde? Het zijn retorische vragen, want dat hadden ze namelijk allemaal wél.

Dan toch een kort stuk over de AOW. Die is een van de mooiste sociale verworvenheden van ons land. Die moest ervoor zorgen dat "armoede" en "ouderdom" nooit meer in één zin genoemd zouden worden. Helaas is dit niet meer het geval. De SP staat wél pal voor de AOW. Die hoort mee te groeien met de stijging van de lonen. En toch blijft hier iedere keer weer de discussie daarover terugkomen: het ontkoppelen van de AOW met de lonen. Die onzekerheid moet stoppen, net als de onzekerheid -- daarover werd net al een vraag gesteld aan mijn buurvrouw van het CDA -- over de verhoging van de AOW-leeftijd. Die onzekerheid moet stoppen! Voor een zwaarwerkregeling zijn een aantal maatregelen genomen, maar hoe zorgen we ervoor dat dit beter gaat? Want nu moet er steeds afgestemd worden tussen werkgevers en werknemers, en we zien gewoon de voorbeelden van dat ze er niet uit komen, dat de werknemers aan het kortste eind trekken. Hoe versterken we, zo vraag ik de minister, de belangen van werknemers met deze zware beroepen? Laat ik daar één voorbeeld van noemen: werknemers in tuinzadenbedrijven. Dat gaat om 6.500 mensen die ons land draaiende houden, die keihard aan het werk zijn en waarvoor een regeling werd voorgesteld door de vakbond: mensen vanaf 60 jaar zouden 80% kunnen gaan werken, 90% van hun loon krijgen en voor 100% aan pensioenopbouw doen. Dit is slechts één voorbeeld. Gaan wij hier echt, werkelijk, voor al die keihard werkende Nederlanders met zware beroepen, met kapotte knieën, met versleten ruggen, iedere keer zitten afwachten of werkgevers en werknemers eruit komen in juist die sectoren waar werknemers kwetsbare posities hebben? Ik verheug me erop om iedere keer dit soort voorbeelden hier in te brengen en de minister ermee te confronteren. Maar ik vind dat een overheid, een regering, die het heeft over "hardwerkende Nederlanders" aan de kant van die hardwerkende Nederlanders moet gaan staan en ervoor moet

zorgen dat, als er een zwaarwerkregeling moet komen, die geregeld gaat worden en dat dat niet afhankelijk is van de willekeur van werkgevers.

Voorzitter. Tot slot twee dingen. Over het pensioengat voor pensioenverzekeringen, de zelfstandigenarbeidsongeschiktheidsverzekering en de zwaarwerkregeling -- die noemde ik net -- wil ik zeer constructief zijn de komende tijd, met de oppositie. Met een verenigde oppositie. Wij zijn met meer. Als een minderheidskabinet niet met oplossingen komt, dan roep ik hierbij de verenigde oppositie op om in meerderheid met voorstellen te gaan komen, in plaats van "constructief te gaan meewerken" aan AOW-leeftijdsverhogingen of het korten op de AOW, of ook maar iedere regeling die ervoor zorgt dat uitgesteld loon van werknemers niet wordt uitgekeerd aan diezelfde werknemers.

Tot slot. Ik zag in het verkiezingsprogramma van D66 en CDA staan dat zij de zeggenschap van werknemers en deelnemers van pensioenfondsen willen versterken. Dat lijkt mij een uiterst goed plan. Mijn partij heeft hier vaker voorstellen voor gedaan. Ik zal ook bij het tweeminutendebat komen met voorstellen, zodat de positie van werknemers wordt versterkt. Ik zie dan heel graag mijn buurvrouw aan de rechterzijde en mijn buurman van D66 aan de linkerkant ... Ach, ze zitten met het CDA natuurlijk allemaal aan de rechterzijde van mij. Maar ik zie heel graag hun voorstellen tegemoet en zal zelf ook met voorstellen komen, want als het gaat over constructief meewerken, dan staat de SP altijd aan de kant van de werkende klasse. Daar doen wij voorstellen voor die heel constructief zijn.

De **voorzitter**:

Hartelijk dank. Het woord is aan de heer Vermeer van BBB, voor zijn inbreng.

De heer **Vermeer** (BBB):

Ja, dank u wel, voorzitter. Nederland heeft altijd kunnen vertrouwen op een stevig pensioenstelsel, met als belangrijkste pijlers de AOW en het aanvullend pensioen. Allereerst de AOW. Voor BBB is het van groot belang dat de basis van de AOW ongewijzigd blijft en gekoppeld blijft aan het minimumloon. Meerdere collega's benadrukten dat ook, maar daar hangen wel wat donkere wolken boven. Dat is essentieel voor de bestaanszekerheid van ongeveer 3 miljoen gepensioneerden in ons land. En de AOW is geen gunst, maar een fundament onder ons sociale stelsel. BBB heeft zich in haar verkiezingsprogramma daarom gecommitteerd aan deze koppeling. BBB steunt wel het vereenvoudigen van het partnerbegrip. Want het kan niet zo zijn dat ouderen worden geconfronteerd met controles achter de voordeur. Mensen moeten eenvoudiger kunnen gaan samenwonen, voor elkaar zorgen en mantelzorg verlenen, zonder angst voor sancties. En tegelijkertijd moet er oog zijn voor mensen die er door zo'n vereenvoudiging mogelijk op

achteruitgaan. Mijn vraag aan de minister is: wanneer komen er voorstellen die het samenwonen aantrekkelijker maken? Wanneer komen die voorstellen naar de Kamer? Wij wachten daar met smart op. Daarnaast kijkt BBB nadrukkelijk naar de toekomst. Want sommigen zijn niet in staat om door te werken tot de AOW-leeftijd, terwijl anderen juist langer willen doorwerken of op deze manier een AOW-gat willen dichten. Daarom ziet BBB graag dat er een onderzoek komt naar de mogelijkheid om de AOW vrijwillig iets eerder of juist iets later te laten ingaan. Kan de minister toezeggen zo'n onderzoek te laten uitvoeren? Daar hoort altijd de vraag bij: en wanneer dan?

Dan het aanvullend pensioen. Inmiddels zijn er circa 11 miljoen mensen overgegaan op het nieuwe pensioenstelsel. BBB maakt zich nog steeds zorgen over de manier waarop deze overgang is verlopen en over de rechtsbescherming van deelnemers en van mensen die nog moeten overstappen. Actuarissen van meerdere grote adviesbureaus geven aan dat nettoprofijsberekeningen ten onrechte een doorslaggevende rol hebben gespeeld bij de verdeling van het geld over persoonlijke pensioenvermogens. Wat zijn hiervan de effecten geweest, vraag ik aan de minister. Daarbij komt dat deelnemers die een pensioenfonds vroegen om een berekening van de totstandkoming van hun nieuwe pensioen, deze informatie niet gekregen hebben. In het geval van Pensioenfonds Zorg en Welzijn oordeelde de rechter zelfs dat zo'n berekening niet aangeleverd hoefde te worden. Hoe moeten mensen dan controleren of de omzetting zorgvuldig en correct is verlopen? Moeten zij blind vertrouwen op bestuurders zonder enig rechtsgeldig document in handen? Kan de minister hier ook een antwoord op geven?

Ook blijft de zorg bestaan of gepensioneerden in het nieuwe stelsel hun koopkracht wel kunnen behouden. Dat is een van de uitgangspunten, zoals eerder gememoreerd. De wet stuurt immers niet op koopkracht, maar op rendement. Experts waarschuwen nu al tijden dat de discussie over koopkracht vroeg of laat terugkeert -- meestal te laat. Pensioenen bewegen in het nieuwe stelsel meer mee met de beurskoersen. Een goed beursjaar kan leiden tot een forse stijging van de pensioenen; slechte beursprestaties kunnen leiden tot een forse daling. Maar dit betekent automatisch dat pensioenfonds niet worden gestimuleerd om de uitkering met de inflatie mee te laten bewegen. En dat zou moeten tellen. Daar mogen de buffers ook niet voor worden ingezet. Zou het niet verstandiger zijn om meer op inflatie en dus op koopkracht te sturen, vraag ik de minister.

Tot slot de governance van pensioenfonds. In het nieuwe stelsel liggen vrijwel alle risico's bij de deelnemers, terwijl zij nauwelijks extra keuzevrijheid of zeggenschap hebben gekregen. Ze hebben geen zeggenschap gekregen over het risiconiveau, over een vast of variabel pensioen en over al dan niet duurzaam, of om andere activistische redenen op een andere manier, te beleggen. Besturen bestaan uit sociale partners, waarbij de werkgevers zelf in het nieuwe stelsel geen risico meer lopen en het vaak de vraag is of de vakbonden nog wel voldoende representatief zijn. Immers, meer dan 85% van de Nederlanders is geen lid van een vakbond.

Voorzitter. De bestuursmodellen van pensioenfondsen zijn achterhaald. Is de minister bereid om nieuwe modellen voor de governance van pensioenfondsen te laten onderzoeken waarin deelnemers meer zeggenschap krijgen? Die kunnen ze bijvoorbeeld krijgen door het direct kiezen van besturen, maar er zijn uiteraard ook andere denkrichtingen mogelijk. Graag een reactie van de minister.

Voorzitter. BBB wil een pensioenstelsel dat uitlegbaar, rechtvaardig en betrouwbaar is, een stelsel waarin mensen weten waar ze aan toe zijn, nu en in de toekomst. Daar blijven wij ons voor inzetten.

Dan nog één hartenkreet. BBB vindt het nog steeds onverteerbaar en onrechtvaardig richting de Nederlandse burger dat de APPA pas op 1 januari 2028 overgaat naar het nieuwe stelsel. Dat zijn de pensioenen voor politieke ambtsdragers, dus dat is relevant voor iedereen die hier aan tafel zit. Elke vertraging hiervan is voor ons onaanvaardbaar. Kan de minister nogmaals bevestigen dat alles op koers ligt voor deze invoerdatum?

Voorzitter. Heb ik nog tijd? Dan zeg ik toch nog iets over activistisch beleggen, want dat komt ook af en toe terug. Dat is natuurlijk ook een van de verklaringen van de verschrikkelijk lage rendementen die gehaald worden. Want het doel van pensioenfondsen zou moeten zijn om ervoor te zorgen dat er voldoende uitkeringen naar de deelnemers kunnen gaan. Als je dan activistisch wil beleggen en je dat als deelnemers prima vindt, zou dat een vrijwillige keuze moeten zijn. Dat is het nu niet. Ik heb zelf bij de vorige formatie -- daar kunnen we inmiddels over spreken -- zelfs meegemaakt dat het geld van pensioendeelnemers activistisch ingezet werd om ons te dwingen om ons rustig te houden over de nieuwe pensioenwet in ruil voor de investeringen in woningbouw in Nederland, alsof dat niet sowieso een goed maatschappelijk doel zou zijn. Maar als het niet renderend zou zijn, waarom bied je het dan wel aan om je eigen straatje schoon te houden? Ik vind dat echt een hele kwalijke zaak. Ik vind dat dit allemaal gericht zou moeten zijn op de uitkeringen voor de deelnemers en op niets anders dan dat.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer Vermeer. Dan is het woord aan de heer Neijenhuis van D66.

De heer **Neijenhuis** (D66):

Voorzitter, dank u wel. Iedereen verdient een goed pensioen, niet alleen financieel, maar ook fysiek en mentaal. Dat is een pensioen dat je bereikt met een lichaam dat nog meekan en met rust in je hoofd. Dan kunnen we niet heen om de context waarin we dit debat voeren. Onze pensioenen

vragen een blik op periodes van tientallen jaren, terwijl ons geld belegd is in een wereld waarin de economie iedere tientallen minuten op zijn kop gezet lijkt te worden. Daarnaast zijn de personeelstekorten groot en hardnekkig: in de zorg, in het onderwijs, in de techniek en op het gebied van veiligheid. De vergrijzing piekt pas over vijftien à twintig jaar. Dat betekent dat we steeds opnieuw twee doelen moeten verenigen: recht doen aan mensen met zwaar werk en zorgen voor een houdbare arbeidsmarkt en een toekomstbestendig pensioenstelsel.

Voorzitter. Laat ik beginnen met de pensioentransitie. Die is groot en complex, maar gelukkig lijkt die voorspoedig te verlopen. De transitie loopt, fondsen zijn bezig en ondanks onrust in de wereld zien we dat forse indexaties eindelijk mogelijk waren. Dat is goed nieuws voor deelnemers en gepensioneerden. Maar tegelijkertijd zien we dat de voortgang juist bij kleine werkgevers met een verzekerde regeling achterblijft. Veel van hen stellen de keuzes nog uit in de veronderstelling dat er nog tijd genoeg is, terwijl we weten dat de echte druk pas in de komende jaren gaat komen wanneer veel regelingen tegelijk moeten worden omgezet. De minister schrijft dat hier extra aandacht voor is en dat er wordt bekeken of er aanvullende maatregelen nodig zijn als het niet snel genoeg gaat. Die zin in de Kamerbrief klinkt op papier geruststellend, maar naar de mening van D66 is dat nog wel een beetje te afwachtend. We weten nu al dat er op veel plekken sprake is van uitstelgedrag en dat de uitvoeringscapaciteit beperkt is. Dus welke concrete aanvullende maatregelen worden nu al voorbereid zodat we niet pas gaan ingrijpen als het te laat is? Wanneer is de minister van plan om te gaan handelen?

Voorzitter. Dan de regeling voor vervroegde uittreding. D66 steunt het uitgangspunt dat mensen die echt niet gezond kunnen doorwerken tot de AOW-leeftijd perspectief moeten hebben om eerder te stoppen. Maar we moeten ook eerlijk zijn: vervroegd uittreden is niet de echte oplossing. Het is een noodverband. Mensen maken gebruik van de RVU omdat hun gezondheid al schade heeft opgelopen. De echte opgave is voorkomen dat mensen überhaupt kapotgaan voor hun pensioen. Dat is de kern. De Kamerbrief laat zien dat het kabinet en de sociale partners dit ook erkennen. De drempelvrijstelling wordt structureel voortgezet, maar gericht en beheersbaarder. En er komt een agenda voor duurzame inzetbaarheid. Dat zijn stappen in de juiste richting. Maar staat duurzame inzetbaarheid ook echt centraal? Preventie moet wat ons betreft geen bijzaak zijn, maar echt een leidend principe. Mijn vraag aan de minister is daarom concreet: waar worden de MDIEU-gelden nu precies voor ingezet? Gaan ze naar structurele maatregelen die zwaar werk verlichten, gezondheid bevorderen en uitval voorkomen? Of verdwijnen ze alsnog in tijdelijke projecten zonder blijvend effect, of in het verlengen van vervroegd uittreden?

Voorzitter. Die gerichtheid van de RVU blijft cruciaal. TNO krijgt een belangrijke rol bij het valideren van doelgroepen. Dat is verstandig. Tegelijkertijd lezen we dat cao-partijen kunnen afwijken van dat TNO-advies.

Daar kunnen natuurlijk goede redenen voor zijn, maar klopt het dat dit ook echt relatief eenvoudig kan? Hoe voorkomt de minister dat we straks op papier een hele mooie, scherpe afbakening van TNO hebben die heel goed onderbouwd is, en we in de praktijk dan toch weer terugkomen op de brede, generieke regelingen waar we juist vanaf wilden? Is de minister bereid om jaarlijks inzicht te geven in wanneer en waarom van het TNO-advies is afgeweken? Transparantie lijkt ons namelijk essentieel voor het draagvlak van de regeling.

Daarnaast wordt er gewerkt aan een stevigere wettelijke borging van de gerichtheid, bijvoorbeeld via de loonbelasting.

De **voorzitter**:

Excuus. Voordat u daarmee doorgaat, heeft u een interruptie van mevrouw Patijn.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Die RVU-regeling gaat erover dat mensen die vaak heel jong zijn begonnen met werken, ook gewoon ... Zelfs als er preventief dingen gedaan worden, kunnen mensen het gewoon niet volhouden. Ik proef een soort afschuw bij u over het feit dat een dergelijke regeling getroffen zou gaan worden, een soort weerstand: als het even kan, moeten we voor een zo groot mogelijke groep die RVU-regeling niet organiseren. Zegt u nou: als wij heel veel investeren aan de voorkant om ervoor te zorgen dat mensen het wel vol kunnen houden, dan kunnen we straks van de RVU-regeling af? Of zegt u: nee, die RVU-regeling is ook gewoon keihard nodig.

De heer **Neijenhuis** (D66):

De afschuw die mevrouw Patijn proeft, heb ik in ieder geval niet geproefd in de tekst die ik heb opgesteld en net heb uitgesproken. Ik begon er juist mee dat we het uitgangspunt van de RVU steunen om mensen die echt niet gezond door kunnen werken te ondersteunen. Alleen is de RVU wat ons betreft niet de echte oplossing of de meest voor de hand liggende oplossing, die is gewoon ervoor zorgen dat mensen gezond de pensioenleeftijd halen. Dus als we vooral heel veel gaan investeren in de voorkant, om zo te voorkomen dat mensen voor hun pensioen uitvallen, is dat juist wat D66 wil. D66 wil niet de RVU helemaal afschaffen, want we erkennen dat die regeling voor een specifieke en beheersbare groep altijd mogelijk en nodig zal blijven. Maar het klopt wel dat we die regeling zo beperkt mogelijk willen houden, omdat we graag willen dat iedereen gezond zijn pensioenleeftijd haalt. Daar ben ik ook wel eerlijk over.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Zo'n 15% tot 20% van de mensen in Nederland werkt op onregelmatige tijden. Vindt de woordvoerder van D66 dat we voor deze 15% tot 20% die onregelmatige werktijden heeft, sowieso een RVU-regeling moeten treffen omdat onregelmatig werk per definitie een beslag legt op je fysiek en op je psychische draagkracht in het leven? We zien dat mensen die onregelmatige diensten draaien, bijvoorbeeld nachtdiensten, een kortere levensduur hebben. Ze zouden daarom eerder met pensioen moeten mogen gaan en eerder van hun pensioen moeten mogen genieten.

De heer **Neijenhuis** (D66):

Ik erken zeker de problemen die komen kijken bij onregelmatige diensten die mensen draaien op hun werk. De oplossing lijkt mij alleen niet om voor die hele groep vervroegd uittreden mogelijk te maken en daar een soort nieuwe VUT-regeling voor te maken. De oplossing lijkt mij juist om al in een vroeg stadium te kijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat zo iemand wél gezond de pensioenleeftijd haalt, bijvoorbeeld door op een bepaalde leeftijd te stoppen met die onregelmatige diensten en die diensten te laten doen door mensen die daar nog beter voor geëquipeerd zijn, bijvoorbeeld de jongere mensen. Als je daar een regeling voor kan maken binnen je bedrijf of instelling waardoor dat op een goede manier geregeld wordt, is dat een oplossing die ervoor zorgt dat iedereen gezond de pensioenleeftijd haalt. Dat lijkt me een betere oplossing dan over 15% tot 20% van de mensen te zeggen: allemaal maar eerder met pensioen.

De **voorzitter**:

De heer Dijk met zijn laatste interruptie.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Hier zien we dus echt de theorie en de praktijk. Wat de heer Neijenhuis zegt, gebeurt namelijk al. Mensen van hogere leeftijd mogen vaak bij bedrijven minder nachtdiensten of minder wisselende diensten draaien. Dit is dus gewoon kletsen in de lucht; hier hebben de mensen met zware beroepen gewoon helemaal niets aan. Dit werk moet gedaan worden. We hebben het over de mensen die in de schoonmaak werken, onze treinschoonmakers, onze zorgverleners, iedereen die in de industrie werkt. Dan gaat het gewoon over 15% tot 20% van de mensen. Wat zeg ik? Ik denk dat het wel een kwart kan zijn. Dan moet er toch snel een regeling kunnen worden getroffen voor mensen die vervroegd met pensioen willen gaan? Ik begrijp gewoon echt niet

dat hier volksvertegenwoordigers zitten die met gemak dit soort ... Ik ga er geen nare woorden over zeggen: die dit soort dingen uiten. We hebben het hier over hardwerkende Nederlanders. We hebben het er heel vaak over dat er tekorten zijn en het gaat hier over mensen die cruciaal werk doen om ons land draaiende te houden. Die horen toch gewoon op tijd te kunnen stoppen met werken? Erken dat nou eens gewoon en zorg ervoor dat er een goede regeling komt, zodat iedereen die onregelmatig werk heeft, eerder met pensioen kan. Daar is niks mis mee. Prima.

De heer **Neijenhuis** (D66):

Daar denk ik anders over. Het klopt inderdaad dat we enorme tekorten hebben en enorm veel mensen nodig hebben op de arbeidsmarkt. Dat merken we op enorm veel plekken. Juist daarom hebben we iedereen nodig en moeten we er dus juist voor zorgen dat mensen gezond hun pensioenleeftijd halen en zij kunnen doorwerken zolang zij dat kunnen. Dat is juist nodig om al die tekorten aan te pakken en om ervoor te zorgen dat onze samenleving door kan draaien samen met die mensen. Daarmee erken ik natuurlijk volledig dat dat voor een groep niet altijd kan. Maar de oplossing zit wat mij betreft niet in het maken van een regeling voor iedereen om eerder met pensioen te gaan. Dat kan wat ons betreft een stuk beter en slimmer.

De **voorzitter**:

U kunt verder met uw betoog.

De heer **Neijenhuis** (D66):

Daarnaast wordt gewerkt aan een stevige wettelijke borging van de gerichtheid, bijvoorbeeld via de loonbelasting. Daar was ik gebleven in mijn stuk. Ik ben benieuwd hoever men op dit moment met dit traject is. Welke varianten worden onderzocht en hoe wordt de Kamer daarbij betrokken?

Eerder zagen we dat juist de mensen met lage inkomens relatief weinig gebruikmaken van de RVU-regelingen, terwijl zij vaak het zwaarste werk doen en de kleinste buffers hebben. Wat verandert er nu concreet om dit te verbeteren?

Voorzitter. Dan het bedrag ineens. Het is net ook al aan de orde gekomen. Het idee is eenvoudig: mensen mogen bij pensionering maximaal 10% van hun pensioen in één keer opnemen. Maar de invoering ervan gaat allerm minst soepel en ik begreep dat er weer uitstel dreigt. Kan de minister aangeven of dit klopt? En zo ja, hoe is de minister dan van plan daarmee om te gaan? Hoe gaat zij ervoor zorgen dat er nu eindelijk duidelijkheid komt, zodat de mensen en de uitvoering zich hierop kunnen voorbereiden?

Voorzitter. D66 vindt het essentieel dat deelnemers meer invloed krijgen op hun pensioen. Het nieuwe stelsel vraagt om meer betrokkenheid en die moet dan ook serieus worden genomen. Dat geldt voor de communicatie, maar ook voor de zeggenschap. Mijn partij heeft daar in het verleden al veel voorstellen voor gedaan. Het lijkt mij zeker een onderwerp waarmee niet alleen ik, maar ook anderen gemotiveerd aan de slag willen gaan. Ik hoorde net al andere Kamerleden die daar ook wel ideeën over hebben. Ik ben dus erg benieuwd. Hoe kunnen deelnemers meer invloed krijgen op het beleggingsbeleid van pensioenfondsen? Hoe staat het met dat traject?

Hoe zorgen we ervoor dat besturen van pensioenfondsen een betere afspiegeling zijn van de groepen die zij vertegenwoordigen: jong en oud, vast en flex, verschillende sectoren en inkomens? Ook hierop hoor ik graag een reactie van de minister.

Voorzitter. D66 wil dat iedereen gezond zijn pensioen kan halen. Soms blijft vervroegd uittreden nodig, maar de echte winst zit in preventie, scholing, innovatie en zeggenschap en in een pensioentransitie die eerlijk verloopt, die duidelijk is voor deelnemers en toekomstbestendig is voor iedereen.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel voor uw inbreng. U heeft een interruptie van mevrouw Patijn. Dat is haar laatste interruptie.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Omdat ik nog maar één interruptie heb, moet ik het echt heel scherp stellen. Kan de heer Neijenhuis uitsluiten dat het nieuwe kabinet bereid is om het pensioenakkoord in de prullenbak te gooien en kan hij uitsluiten dat de AOW-leeftijd sneller zal gaan stijgen?

De heer **Neijenhuis** (D66):

Mevrouw Patijn had het nog wat scherper kunnen stellen, want alle vragen over het regeerakkoord die beginnen met "kunt u uitsluiten dat" zou ik sowieso met "nee" gaan beantwoorden. Morgen hoort zij wat daarin staat. Dan ziet zij het vanzelf.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan is het woord aan de heer De Kort van de VVD.

De heer **De Kort** (VVD):

Dank, voorzitter. Ik moet zeggen dat de bijdrage van de VVD veel lijkt op de bijdrage van de heer Neijenhuis van D66, want er zitten veel punten in die hetzelfde zijn. Ook wij gunnen iedereen een goed pensioen -- mensen die al met pensioen zijn en mensen die dicht tegen hun pensioen aan zitten, maar zeker ook de volgende generatie. Ook onze kinderen en onze kleinkinderen verdienen een goed pensioen. Daarom zijn wij voorstander van de Wtp.

Ik heb nog een aantal vragen over de transitie. Ik kan mij aansluiten bij de vraag van mevrouw Patijn over het veranderen van baan in de transitiefase. Ik ben heel benieuwd hoe de minister daarnaar kijkt en wat zij ons daarover kan meegeven. Datzelfde geldt voor de vraag van mevrouw Van Ark over de pensioendeelnemers van de kleine verzekeraars. Zij lopen wel echt achter. Ik zou graag willen dat de Kamer daarbij nadrukkelijker de vinger aan de pols kan houden. Kan de minister toezeggen dat we van die voortgang echt op de hoogte worden gehouden? D66 vroeg al om maatregelen om eventueel in te kunnen grijpen, maar volgens mij zijn we zover nog niet. Ik denk wel dat wij van deze voortgang nadrukkelijker op de hoogte moeten worden gehouden, omdat het invaren bij die verzekeraars achterblijft. Ik hoop dat we daar een toezegging op kunnen krijgen.

De Wet bedrag ineens is voor de VVD belangrijk. Wij denken dat mensen die net met pensioen zijn, in ieder geval die keuzevrijheid moeten hebben, zodat zij die camper kunnen kopen, die verre reis die zij willen maken kunnen maken of dat bedrag kunnen schenken aan eventuele kinderen. Vaak zijn de kosten in het begin van de pensioenperiode wat hoger dan later in die periode. Dat hoeft natuurlijk niet, maar die keuzevrijheid vinden wij in ieder geval belangrijk. Deze wet laat al een tijd op zich wachten. Hij ligt nog bij de Eerste Kamer en ook het Nibud doet nog onderzoek, maar de VVD voert hem liever vandaag dan morgen in. Ook de implementatie laat nog ten minste negen maanden op zich wachten. Kan de minister aangeven dat zij als minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zolang zij er nog zit alles op alles wil zetten, of in ieder geval bij de overdracht aan haar potentiële opvolger, alles op alles wil zetten om deze wet snel te kunnen invoeren?

Dan is er het punt van heldere communicatie. De gevolgen kunnen groot zijn voor alle deelnemers aan de fondsen, maar de communicatie blijft vaak achter. Ik ben benieuwd hoe de minister dat ziet en of zij zich ervoor wil inspannen, ook bij de overdracht aan haar opvolger, om die heldere communicatie te bewerkstelligen. Dat geldt ook voor de zogeheten slapers. Bij zzp'ers die in het oude stelsel pensioen hebben opgebouwd, leeft veel onzekerheid over het al dan niet ontvangen van de compensatie. Ik ben benieuwd hoe de minister daarnaar kijkt.

Tot zover mijn bijdrage in eerste termijn.

De **voorzitter**:

Dank u wel. U heeft eerst een interruptie van mevrouw Van Brenk.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Excuses, voorzitter, u bent nog niet geweest, maar van alle deelnemers die een bijdrage hebben geleverd, heeft niemand het over de kosten. Eigenlijk had ik dat juist verwacht van de VVD. Zoals ik al zei, wordt over alles wat aan kosten opgaat, geen rendement behaald. Dat gaat allemaal ten koste van de deelnemers. Ik vind het dus heel teleurstellend dat de VVD daar niet bovenop zit, want de kosten lopen, zoals wij het zeggen, echt gierend uit de klauwen. Speelt dat punt helemaal niet bij de VVD? Vindt de VVD niet dat juist ook daarop echt gemonitord moet worden?

De heer **De Kort** (VVD):

Uiteraard, we letten altijd goed op de kosten. Dat is eigenlijk gewoon voorwaardelijk voor de VVD; dat is een vanzelfsprekendheid. Dat hebben we ook in alle eerdere debatten genoemd. De minister is daar ongetwijfeld van op de hoogte. Dat speelt hier ook.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Voorzitter, mag ik een vervolgvraag stellen?

De **voorzitter**:

Dit was uw laatste interruptie.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Ja. Oké.

De **voorzitter**:

Andere mensen, zoals de heer Dijk en mevrouw Patijn, hebben ze ook opgespaard, en uitgegeven, dus ik vrees dat ik het hierbij moet laten. Er is wel nog een interruptie van mevrouw Van Ark.

Mevrouw **Van Ark** (CDA):

Ik heb een vraag aan de heer De Kort over het bedrag ineens. Hij zei dat mensen dat graag willen, omdat zij mogelijk een camper willen kopen. Dat kan natuurlijk. Ik denk overigens wel dat heel veel mensen zo'n klein pensioen hebben dat ze helemaal geen camper kunnen kopen, maar misschien wel een heel klein campertje, een vouwwagen of een tent. Ik lees in het Nibud-onderzoek dat heel veel mensen die keuzevrijheid wel graag willen, maar daar mogelijk helemaal geen gebruik van maken. Dat vond ik wel interessant. Daarom haak ik even aan op wat mevrouw Patijn daarover zegt, namelijk dat het misschien wel verstandig is om gelet op de transitie die nu plaatsvindt, nu heel even een pas op de plaats te maken om ervoor te zorgen dat het zorgvuldig verloopt. Dat signaal bereikte mij ook. Ik ben benieuwd hoe u daarover denkt. Hoe kijkt u daarnaar? Zouden we daar met elkaar niet eens even goed naar moeten kijken? Dat lijkt mij belangrijker dan dit nu heel snel doorvoeren.

De heer **De Kort** (VVD):

Zorgvuldigheid is natuurlijk altijd goed, maar deze wet loopt al lang en dit is onderdeel van het pensioenakkoord. De gevolgen zijn voor ons voldoende in beeld. Wat ik daarbij wel heel belangrijk vind, is heldere communicatie, want iedere situatie is anders. Als je een klein pensioen hebt, is de situatie heel anders. Dat geef ik tegenover mevrouw Van Ark meteen toe. Dat was ook mijn derde punt: heldere communicatie. De keuzevrijheid moet er zijn, maar dan moet voor de deelnemer die deze keuze heeft, ook echt wel helder zijn wat de gevolgen daarvan in zijn of haar situatie zijn. Dat onderdeel is daarbij wel een randvoorwaarde.

De **voorzitter**:

Oké. Dank u wel. Ik vraag de heer Mulder om het voorzitterschap over te nemen en mij het woord te geven als deelnemer aan dit debat.

Voorzitter: Edgar Mulder

De **voorzitter**:

Dan geef ik het woord aan de heer Ceulemans van JA21.

De heer **Ceulemans** (JA21):

Dank u zeer, voorzitter. Er zijn al heel veel vragen gesteld in dit debat. Dat is logisch, want het gaat hier om een gigantisch groot onderwerp met een grote impact en vooral ook om een enorme berg brieven en rapporten. Er zijn al veel vragen gesteld, maar een aantal recente ontwikkelingen vraagt om wat specifieke aandacht. Ook zijn er nog een aantal punten die nog niet aan bod zijn gekomen.

Laat ik beginnen met de 14%. In haar brief van afgelopen week vermeldt de minister zeer prominent dat de ingevaren pensioenen met gemiddeld 14% zijn gestegen. Daarbij geeft zij aan dat het in beginsel om een structurele verhoging gaat. Hierbij wordt verwezen naar een persbericht van Pensioen Pro, dat deze stelling op zijn beurt baseert op een berekening van Aon. Bij deze stellige uitspraak van de minister zijn de afgelopen week de nodige kanttekeningen geplaatst. Hoogleraar financiële markten, Arnoud Boot, oordeelt zelfs kiezelhard. Hij stelt dat de cijfers -- ik citeer -- "willekeurig ergens vandaan gehaald zijn". Ik moet zeggen dat het er inderdaad wel een beetje op lijkt dat bij het opstellen van de brief vooral naar de kop van een persbericht is gekeken. In dat bericht gaat het overigens om 13,6% in plaats van 14%. Waarom verwijst de minister zo prominent naar een stijging die niet als zodanig uit de onderliggende bijlagen blijkt? Kan de minister daarop reageren? Waar komt deze 14% nu echt vandaan en waar is die op gebaseerd? Dit lijkt namelijk niet bepaald in lijn met de transparantie die ons als onderdeel van het nieuwe pensioenstelsel werd voorgespiegeld.

Een grote bron van zorg is de situatie van de groep van 1,6 miljoen werknemers die via hun werkgever bij een pensioenverzekeraar een pensioen opbouwen. Ook voor hen geldt de deadline van 2028, maar werkgevers zijn daar vaak nog niet mee bezig. In de brief lezen we dat op dit moment 22% van de pensioenregelingen bij een verzekeraar is overgegaan. Op zichzelf is dat allemaal natuurlijk niet onbegrijpelijk. Er is veel werk te doen en er moet omzet worden gedraaid, en 2028 klinkt dan al snel heel ver weg. De tijd begint echter al te dringen. De regeringscommissaris transitie pensioenen waarschuwde er afgelopen november in de media al voor dat veel werkgevers te laat zullen zijn als niet snel tot actie wordt overgegaan. Ook het Verbond van Verzekeraars stelt dat werkgevers uiterlijk begin dit jaar, dus nu, met de transitie van start moeten zijn gegaan. In de brief van de minister wordt dit belang onderschreven en onder andere door middel van de "Actie Pensioenen Kleinbedrijf" worden stappen gezet om werkgevers te activeren.

De spagaat waarin we nu zitten is helder. We willen niet meemaken dat werknemers buiten hun schuld in 2028 de Belastingdienst op hun nek krijgen. Tegelijkertijd is het heel aannemelijk dat nu overgaan tot het opschuiven van een deadline als gevolg van uitblijvende actie, ertoe zal leiden dat het onderwerp voor werkgevers helemaal van de radar verdwijnt. Kan de minister ingaan op de afwegingen die zij hierbij maakt? Kan zij daarbij tevens ingaan op het risico van een situatie waarin veel omzettingen pas laat in de transitieperiode plaatsvinden, met een aanzienlijke piekbelasting voor

pensioenuitvoerders, adviseurs en toezichthouders tot gevolg? Hoe wordt voorkomen dat uitvoeringscapaciteit en toezicht in de laatste fase overbelast raken, met alle gevolgen van dien, zoals het tussen wal en schip vallen van werknemers, bijvoorbeeld doordat hun pensioenregeling niet tijdig wordt aangepast, de communicatie tekortschiet of uitvoerders onder tijdsdruk keuzes moeten maken?

Daarnaast lezen we dat een brochure voor werkgevers beschikbaar is gesteld, maar hoe kunnen werknemers, om wie het immers draait, nog beter op de hoogte worden gebracht van de stappen die hun werkgever moet zetten? Graag een reactie.

Dan de compensatie. Vorig jaar al heeft de AFM haar zorgen uitgesproken over de informatievoorziening aan 40-plussers over de compensatieregeling bij de overgang naar het nieuwe stelsel. De communicatie hierover wordt breed als laat en onvoldoende ervaren. We zien het ook in de praktijk gebeuren. Denk aan mensen die minder uren zijn gaan werken, die als zzp'er aan de slag zijn gegaan of van baan zijn gewisseld en die pas achteraf ontdekken dat zij daardoor worden gekort op hun compensatie. Zij geven aan dat zij andere keuzes gemaakt zouden hebben als ze dit vooraf hadden geweten. Dat was ook bij MAX Ombudsman een veel gehoorde klacht. In de praktijk blijft vaag wie verantwoordelijk is voor tijdige en volledige informatie over compensatie voordat mensen zulke keuzes maken: pensioenfonds, werkgever, sociale partners, overheid? Ook is niet helder welke mogelijkheden deelnemers hebben als achteraf blijkt dat informatie te laat of onvoldoende is verstrekt en compensatie daardoor verloren gaat. Graag hoor ik hierop een uitgebreide reactie van de minister.

Eind vorig jaar zijn gerechtelijke uitspraken gedaan over het heffen van btw over pensioenpremies door pensioenfondsen bij werkgevers, met mogelijk grote gevolgen voor sectoren die geen btw mogen verrekenen, zoals de overheid, de zorg en het onderwijs. Staatssecretaris Heijnen heeft laten weten de uitspraken niet over te nemen en terug te vallen op een eerdere, tegenovergestelde uitspraak, waartegen momenteel een cassatieprocedure loopt. Kan de minister aangeven wat de laatste stand van zaken in deze situatie is?

Over het bedrag ineens zijn al meerdere vragen gesteld. JA21 is voorstander van die regeling. De ingangsdatum is al uitgesteld, maar dit lijkt nu helemaal te verzanden. Kan de minister aangeven wat de stand van zaken is, ook met het oog op de beoogde ingangsdatum en de ruime implementatieperiode die daar nog voor nodig is?

Tot slot. Voor JA21 is het van essentieel belang dat pensioenfondsen zich richten op hun kerntaak, namelijk zorgen voor een degelijk pensioen. Activistische beleggingen om ideologisch gedreven linkse doelen na te streven, waarbij vooral de energietransitie een veel geopperde bestemming is, horen daar niet bij. Ik hoor graag een bevestiging hiervan door de minister.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Ik zie geen interrupties. U was mooi binnen de tijd. Ik wil de heer Ceulemans vragen het voorzitterschap weer over te nemen.

Voorzitter: Ceulemans

De **voorzitter**:

Bij dezen. Dank u wel. Ik kijk even naar de minister. Hoeveel tijd denkt zij nodig te hebben voor de voorbereiding?

Minister **Paul**:

Ik denk dat ik best wel wat tijd nodig heb. Er waren veel vragen. Ik zou het liefst drie kwartier willen. Ik wil namelijk mijn best doen om die vragen zo goed mogelijk te beantwoorden; dat is het.

De **voorzitter**:

Ja, dat begrijp ik. Dan gaan we dat honoreren.

Minister **Paul**:

Super.

De **voorzitter**:

Drie kwartier betekent dat wij de vergadering om 15.05 uur hervatten.

De vergadering wordt van 14.20 uur tot 15.05 uur geschorst.

De **voorzitter**:

Ik heropen de commissievergadering van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid over pensioenonderwerpen. Voor de schorsing hebben we de eerste termijn van de commissie gehad. Dat betekent dat we

nu aanbeland zijn bij de eerste termijn van de minister, die ik het woord geef met het verzoek om vroegtijdig bekend te maken welke blokjes zij wil afwerken.

Minister **Paul**:

Voorzitter, ik zal u op uw wenken bedienen en daar dan gewoon maar mee beginnen. De heer Mulder sprak de hoop, of de wens, uit dat er twee blokjes zouden zijn. Ik moet u echter teleurstellen, want u hebt veel vragen gesteld. Die verdeel ik over de volgende blokjes: het eerste blok is het grootst en gaat over de stand van zaken rond de voortgang van de transitie, het tweede blokje gaat over gezond naar pensioen, het derde blokje gaat over AOW en dan hou ik nog een vierde blokje overig over.

Voorzitter. De pensioentransitie is de grootste stelselherziening van de afgelopen decennia. Vanuit mijn bestuurlijke rol als minister zorg ik er samen met sociale partners, uitvoerders, toezichthouders DNB en AFM en de regeringscommissaris pensioenen voor dat dit zorgvuldig gebeurt. Het gaat immers om de pensioenen van miljoenen Nederlanders, uitgesteld inkomen, zoals velen van u ook zeiden. Ik wil eraan bijdragen dat zij een goed pensioen kunnen blijven ontvangen. In mijn gesprekken met eerdergenoemde organisaties en instituties merk ik dat iedereen zich enorm inzet om de stelselherziening een succes te maken voor de deelnemers. Er wordt keihard gewerkt.

Inmiddels zijn 30 pensioenfondsen overgestapt naar de nieuwe pensioenregeling. Dat betekent dat inmiddels meer dan de helft van het totaal aantal deelnemers, ongeveer 10 miljoen, pensioen ontvangt of opbouwt volgens de nieuwe regels van de Wtp. En met resultaat: bij de overstap zijn de pensioenen met gemiddeld 14% structureel verhoogd. Dat is dus geen eenmalige bonus, maar een hoger bedrag dat gepensioneerden maandelijks krijgen uitgekeerd. Ik zie de heer Mulder al kijken! Over dit percentage is door onder anderen de heer Ceulemans, mevrouw Van Brenk en de heer Dijk een vraag gesteld. De heer Mulder refereerde hier ook aan. De door pensioenadviseur Aon genoemde stijging is een eerste inschatting gebaseerd op de dekkingsgraden eind november 2025 van de twaalf grootste fondsen die per 1 januari zijn ingevaren en de transitieplannen, invaarmeldingen en communicatie van die fondsen. Deze stijging is mogelijk doordat fondsen onder de Wtp minder grote buffers hoeven aan te houden. Door het aanpassen van deze buffervereisten in het nieuwe stelsel kunnen de pensioenfondsen structureel hogere pensioenen uitkeren.

In reactie op de vraag van de heer Mulder: in het nieuwe stelsel kunnen pensioenen door de aangepaste buffereisen sneller omhoog als het economisch goed gaat, maar ook omlaag als het economisch flink en langdurig tegenzit. Pensioenfondsen hebben overigens verschillende middelen om dalingen in de tijd te spreiden, zodat deze niet in één keer

hoeven te worden doorgevoerd. Van belang is dat de nieuwe regeling, de keuzes daarin en de gevolgen helder aan deelnemers worden uitgelegd om verkeerde verwachtingen te voorkomen.

Nog eens 62 fondsen verwachten het komende jaar de overstap naar het nieuwe stelsel te maken. Zij kunnen gebruikmaken van de ervaringen die de afgelopen jaren zijn opgedaan. Uit mijn gesprekken met de sector begrijp ik dat er inderdaad volop aan kennisdeling wordt gedaan. Dat is ook goed, want dit is in het belang van de deelnemers. Ook de eerste regelingen uitgevoerd door een verzekeraar of premiepensioeninstelling, PPI, zijn inmiddels omgezet, maar de meeste van deze regelingen zullen pas in 2026 of 2027 worden omgezet. Er is nog ... Ogenblikje, ik heb even een zakdoekje nodig om mijn neus te snuiten. Excuses. Het gaat goed, dank u wel. Sorry. Ik was gebleven bij: deze regelingen worden in 2026 of in 2027 omgezet. Er is nog voldoende tijd om dat te doen, maar werkgevers, adviseurs en verzekeraars moeten nu wel in actie komen, ook om te voorkomen dat al deze regelingen op hetzelfde moment omgezet worden en we piekmomenten hebben.

We zien dat vooral kleine werkgevers met een pensioenregeling bij een verzekeraar of premiepensioeninstelling daarin nog stappen moeten zetten. Hier zijn ook door verschillende partijen vragen over gesteld. Onder anderen de heer De Kort, de heer Neijenhuis, de heer Ceulemans en mevrouw Van Ark vroegen hiernaar. Veel werkgevers met een pensioenregeling bij een verzekeraar of premiepensioeninstelling moeten nog starten met het Wtp-proof maken van hun regeling. Ik roep hen daarom op om snel aan de slag te gaan, want het aanpassen van de regeling kan zes tot achttien maanden duren. Naast die oproep zetten we heel concrete acties in om dit te bevorderen. Vanuit het ministerie werken we samen met sociale partners, het Verbond van Verzekeraars en Adfiz, de brancheorganisatie van financieel adviseurs, om werkgevers te activeren en hen te helpen zo snel mogelijk aan de slag te gaan met het omzetten van hun pensioenregelingen. Dit voorkomt inderdaad de piekbelasting die zou ontstaan bij verzekeraars wanneer iedereen tot het laatste moment zou wachten. Er is een stappenplan voor werkgevers beschikbaar gesteld waarin praktische informatie staat over hoe een werkgever kan beginnen, welke keuzes er zijn, wat de gevolgen zijn van niet tijdig handelen en welke stappen moeten worden ondernomen richting een nieuwe regeling. Daarnaast benaderen we gericht sectoren waarin er relatief veel verzekerde regelingen met kleine werkgevers zijn. Daarvoor spannen we ons dus extra in. Verzekeraars benaderen aangesloten adviseurs daarnaast actief. Heel onlangs heeft AFM de financieel adviseurs aangeschreven en hen opgeroepen om met dat stappenplan naar hun klanten, die werkgevers, toe te gaan.

Omdat de gevolgen van niet tijdig omzetten groot zijn, is het verstandig om extra goed een vinger aan de pols te houden. Daarvoor is het nodig om tussentijds vaker voortgangscijfers van verzekeraars en PPI's te krijgen; dat wil ik zelf. Op dit moment worden de voortgangscijfers één keer per jaar uitgevraagd. Die frequentie wordt verhoogd naar vier keer per jaar. Daarbij

zullen we waar dat kan zo veel mogelijk aansluiten bij de bestaande structuren voor het opvragen van informatie, want het gaat natuurlijk ook hier om kleine werkgevers, die we niet onnodig willen belasten. Met de volgende voortgangsrapportage wordt uw Kamer geïnformeerd over de laatste stand van zaken en de ontwikkelingen van het komende halfjaar. Mocht het tempo onvoldoende blijken, dan zullen we verdere maatregelen niet schuwen en die voorbereiden.

Daarbij blijf ik oog houden voor de praktijk. Zo kan de sector signalen delen via bijvoorbeeld www.werkenaanonspensioen.nl. Ook zijn mijn ambtenaren en ik geregeld op werkbezoek en zijn wij aanspreekbaar tijdens congressen en seminars in het pensioendomein, waar we de netten ophalen. Daarnaast hebben we natuurlijk de onafhankelijke regeringscommissaris, die op allerlei manieren benaderbaar is voor professionals en partijen in de sector. Een goede graadmeter om te bezien of deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden adequaat worden meegenomen in de transitie, is het vertrouwen in het pensioenstelsel. De publieksmonitor liet in het vierde kwartaal van 2025 zien dat het vertrouwen in het pensioen op hetzelfde niveau is gebleven. Ik denk dat dat gegeven de transitie en alle veranderingen positief is. Uw Kamer wordt twee keer per jaar over de voortgang van de transitie geïnformeerd op basis van verschillende onderzoeken van mijn ministerie en het advies van de regeringscommissaris. Recent heeft u de vierde voortgangsrapportage ontvangen.

Ik ga graag met uw Kamer verder in gesprek over de transitie en de andere onderwerpen die in de verschillende inbrengen aan de orde zijn geweest. Verder zijn er natuurlijk een hoop vragen gesteld door uw Kamer. Zoals ik aan het begin al aangaf, zal ik de beantwoording graag doen in vier blokjes: stand van zaken, voortgang van de transitie, gezond naar pensioen en AOW. Daarnaast zijn er nog overige vragen.

Mevrouw **Van Ark** (CDA):

Ik sla even aan op wat u zegt over het vertrouwen in het pensioenstelsel. Het is natuurlijk heel mooi dat mensen vertrouwen hebben. Dat is mooi. Tegelijkertijd -- daar komt u vast zo op -- zie ik ook het gevaar dat mensen zo veel vertrouwen hebben dat ze als deelnemer misschien achterover gaan leunen, omdat ze denken: het zal allemaal wel geregeld zijn. Dat is misschien ook de oorzaak dat mensen niet in actie denken te hoeven komen, bijvoorbeeld als het gaat om de compensatieregeling. Ziet u dat ook zo?

Minister **Paul**:

Nee, eerlijk gezegd niet. Ik denk dat we er alles aan moeten doen om mensen te activeren, bewust te maken en te informeren. Dat is een heel belangrijk punt. Wat je ook ziet -- dat heb ik van veel fondsen teruggekregen -- is dat

daar waar pensioen een onderwerp was waar veel gewone burgers zich eigenlijk niet mee bezighielden, door alles wat daaromheen gebeurt, door brieven die mensen krijgen, door mails, door alles wat er breder, ook in de media, wordt gezegd, er een groter pensioenbewustzijn is. Ik moet eerlijk zeggen, los van alle zorgpunten en aandachtspunten die er zijn -- daar kom ik zo meteen op terug -- dat ik denk dat dat pensioenbewustzijn heel belangrijk is. Mensen realiseren zich vaak niet dat het pensioen onderdeel is van het arbeidsvoorwaardenpakket. Vaak wanneer mensen bijvoorbeeld ... Laat ik voor mezelf spreken. In de 30 jaar dat ik bij verschillende bedrijven en bedrijfjes heb gewerkt en overstappen maakte, heb ik nooit gevraagd naar of me diepgaand geïnformeerd over de pensioenen. Ik keek vooral -- ik denk dat veel mensen dat doen -- naar het salaris, de vakantiedagen of andere voorwaarden. Ik denk dat het pensioenbewustzijn echt omhoog is gegaan. Daar waar we zien -- dat is de groep die ik net uitgebreid behandeld heb, die verzekerde regelingen -- dat zaken achterblijven, hebben we inderdaad de plicht om die communicatie en informatie te intensiveren.

De **voorzitter**:

Voordat u verdergaat, heeft de heer Mulder een vraag voor u.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Ik twijfel even. Het eerste blokje was de voortgangsrapportage en daar vallen alle vragen over de 14% onder. Heeft u dat nu behandeld in uw inleiding of komt dat nog?

Minister **Paul**:

Dat komt nog.

De **voorzitter**:

Overigens, voordat u verdergaat met uw beantwoording in eerste termijn: ik had gezegd dat er ruimte is voor zes interrupties. Dat kan. Het wordt misschien krap, dus het verzoek is wel om die kort en bondig te houden. Ik zie dat de heer Vermeer zijn eerste interruptie wil gebruiken.

De heer **Vermeer** (BBB):

Mooi dat dat pensioenbewustzijn aan het groeien is. Daar kan pensioenadvies van de werkgever ook bij helpen. Die keuzebegeleiding gaat alleen verder dan de huidige pensioenregeling, maar die is nu gewoon belast via de

loonbelasting. Ik zou toch nog eens willen vragen of de minister bereid is om pensioenadvies via de werkgever vrij te stellen van loonbelasting, om dat weer eens aanhangig te maken. Ik overweeg ook een motie in het tweeminutendebat over dit onderwerp, want dit is natuurlijk een heel scheve situatie op deze manier.

Minister **Paul**:

Deze vragen ga ik doorgeleiden naar mijn collega Heijnen van Fiscaliteit.

De heer **Vermeer** (BBB):

Dat wil ik dus juist niet. Ik wil dat deze minister, die moet vechten voor deskundigheid bij de mensen over de pensioenen, zich er sterk voor gaat maken dat dit geregeld wordt, want het is natuurlijk belachelijk om net te doen alsof dat loon is terwijl het iets is wat gewoon bij het werken en het hele systeem hoort.

Minister **Paul**:

Ik snap de wens en ik wil me daar best hard voor maken in de zin dat ik het gesprek met Heijnen nog eens ga voeren. Ik zal dus meer doen dan het sec doorgeleiden.

Voorzitter. Ik ga door het met beantwoorden van de vragen in het eerste blokje over de transitie. Ik begin met een vraag over de invoering van het bedrag ineens. Meerdere leden hebben gevraagd -- ik meen bijna alle leden -- of ik bereid ben om daar duidelijkheid over te geven. De transitie vraagt heel veel van uitvoerders en doet een groot beroep op schaarse capaciteit. De zorgen vanuit de sector en uw Kamer over de samenloop van dat "bedrag ineens" met deze transitie heb ik goed gehoord. Het punt is dat daar steeds nieuwe data voor zijn gekomen. Wat ik nu constateer, is dat je, ook gegeven het feit dat de sector minstens zes tot negen maanden nodig heeft om de boel goed voor te bereiden en iedereen daar goed over te informeren, gevoeglijk kunt vaststellen dat de eerdergenoemde beoogde inwerkingtredingsdatum van 1 juli 2026 niet langer haalbaar is. Dat heb ik bij dezen gezegd. Gezien de demissionaire status van het kabinet is het echt aan een nieuw kabinet om te besluiten over een nieuwe inwerkingtredingsdatum, omdat er ook forse financiële consequenties mee gemoeid zijn. Dus daar zal een volgend kabinet over moeten beslissen. Nou, dat staat als het goed is over een paar weken op het bordes, dus dat zou ook snel kunnen gebeuren.

Voorzitter. Mevrouw Van Ark had een vraag over mensen die zzp'er worden, van baan veranderen of minder uren gaan werken, over dat die goed

geïnformeerd moeten worden over compensatie. Ik deel het belang dat ze goed geïnformeerd worden over compensatie. Ik deel het belang dat deelnemers goed worden geïnformeerd, bijvoorbeeld over de gevolgen voor compensatie bij baanwisseling. Mevrouw Van Ark suggereerde volgens mij in haar inbreng dat dit op plekken niet goed gaat. Mijn vraag is: als u concrete signalen hebt over waar dat niet gebeurt -- het is immers een plicht van werkgevers om dat over te brengen -- laat het ons vooral weten. Dat hoeft niet in het debat. Dat geldt sowieso voor allerlei signalen. Ik zou ook tegen de Kamer willen zeggen: spaar die niet op. Ik snap dat u af en toe een punt wilt maken van iets, maar als er signalen zijn, deel ze ook met het ministerie.

Fondsen bieden deelnemers deze informatie via hun websites, deelnemersbijeenkomsten en veelal ook via een helpdesk. Daarbij wijzen fondsen ook op eventuele mogelijkheden om via vrijwillige voortzetting van de pensioenregeling voor compensatie in aanmerking te blijven komen. Ook via de website pensioenduidelijkheid.nl is er voor mensen algemene informatie over wat compensatie is en hoe die werkt. Hierop wordt bijvoorbeeld aangegeven dat belangrijke gebeurtenissen, zoals het wisselen van een baan, minder uren werken of kiezen voor het zzp-schap, van invloed kunnen zijn op de compensatie.

De voorzitter:

Voordat u verdergaat, heeft u een vraag van mevrouw Van Ark.

Mevrouw Van Ark (CDA):

Mijn eerste punt is: hoe kijkt u er dan tegenaan dat vrijwillige voortzetting niet altijd mogelijk is? Dat is per pensioenfonds optioneel. Er kloppen ook mensen bij mij aan die zeggen: ik ben erachter gekomen dat dat bij mijn pensioenfonds die vrijwillige voortzetting niet mogelijk is. Dus dan loop je alsnog die compensatie mis. Een ander punt is -- dat heb ik ook al proberen aan te geven -- dat communicatie een oplossing zou kunnen zijn, maar dat je als je ontslagen wordt, bijvoorbeeld vanwege een reorganisatie, niks hebt aan betere communicatie, omdat dat een fait accompli is. Hoe kijkt de minister aan tegen die situaties?

Minister Paul:

Het eerlijke antwoord is dat er niet one-size-fits-all is hierbij. Dit zijn afspraken die gemaakt worden door de sociale partners als onderdeel van arbeidsvoorwaardenpakketten. Ik en de toezichhouders kunnen het belang van transparante en duidelijke communicatie benadrukken, maar dat kan niet eenduidig over alle organisaties en bedrijven heen getrokken worden. In het geval van bijvoorbeeld ontslagen, is dit iets wat tussen de werkgever en de

werknemersvertegenwoordiging goed besproken en vastgelegd zou kunnen worden in een sociaal plan. Dit is inderdaad helaas iets wat vaker voorkomt. We lezen allemaal in de krant over reorganisaties die plaatsvinden. Het is belangrijk dat dat daar zijn beslag krijgt.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

U noemt het sociaal plan. Ik heb begrepen dat er inderdaad op dit moment bij reorganisaties in die sociaal plannen afspraken worden gemaakt over een compensatie van het compensatieverlies, zeg maar. Het klinkt een beetje gek. Dat zijn afspraken die over belastbare bedragen gaan. Als mensen de WW ingaan, kunnen ze nog wel vrijwillig voortzetten. Maar als ze van werk naar werk gaan, kunnen ze niet blijven hangen in dat oude pensioenfonds waarvan ze die compensatie nog moeten krijgen. Op het moment dat de vakbonden en de werkgever het erover eens zijn dat er een "bedrag ineens" ter compensatie zal worden geboden, dan is dat een belast bedrag. Is de minister bereid om te kijken wat daar nog mee zou kunnen?

Minister **Paul**:

Ik probeer het even, maar dit is vrij technisch. Als dat "bedrag ineens" zou worden overgemaakt, dan is het belastbaar. Als je een afspraak zou maken over voortzetting via de regeling, de pensioenregeling, dan niet. Dus daar moet je ook gewoon afspraken over maken.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ik wil niet al mijn interrupties verspillen, maar toch nog even iets scherper. Je kan niet blijven in je ABP-pensioen als je ontslagen wordt en je de volgende dag al aan het werk kan bij een PFZW-werkgever. Hoe zit dat dan?

Minister **Paul**:

Je hebt de keuze om vrijwillig voort te zetten en daar zou je dan afspraken over moeten maken. Je kunt de pensioenregeling vrijwillig voortzetten.

De **voorzitter**:

Misschien kunt u de vraag even in de microfoon herhalen, mevrouw Patijn. Dat telt dan niet als een interruptie, maar dan weten de mensen op de tribune en thuis ook wat er gezegd is.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Dus als ik het goed begrijp, is het mogelijk om als je direct van de ene werkgever naar de andere werkgever gaat, je oude pensioenregeling ook nog vrijwillig voort te zetten. Dan kom je toch ook fiscaal in de knel met je opbouw?

Minister **Paul**:

Je kunt het vrijwillig voortzetten en als je onder het maximum blijft, dan heeft dat geen fiscale gevolgen. Overigens gaan we dit stuk, dat ingewikkeld is, verder verduidelijken op de pensioenwebsite, want ik kan me voorstellen dat meer mensen hier vragen over hebben.

Mevrouw **Van Ark** (CDA):

Ik hoor de minister net zeggen dat je het vrijwillig kunt voortzetten, maar dat hangt wel heel erg af van het pensioenfonds. Dat is per pensioenfonds geregeld en dat vind ik het meest tricky. We hebben het over vrijwillige voortzetting en dat zou een mooie oplossing kunnen zijn. Ik begreep ook dat het ooit een wens was van de vakbonden om het gewoon verplicht te stellen. Nou, daar zijn andere afspraken over gemaakt, dus het is afhankelijk van het pensioenfonds waar je zit of die vrijwillige voortzetting überhaupt mogelijk is. Dat vind ik er nu eigenlijk zo zuur aan. Ik vind het bijna onuitlegbaar dat je dus daar heel erg afhankelijk van bent en dan klopt het volgens mij niet helemaal wat nu gezegd wordt, dat vrijwillige voortzetting altijd mogelijk is.

Minister **Paul**:

Als de regeling het toelaat. Mevrouw Van Ark heeft gelijk, in die zin -- ik verwijs dan maar terug naar een eerder antwoord -- dat dit gaat over afspraken die gemaakt zijn tussen sociale partners, werkgevers en werknemers.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ik zag ook een hand van mevrouw Van Brenk. Nee? O, dat gaat over. Dan kan de minister verder met haar beantwoording.

Minister **Paul**:

Dan ga ik door met een vraag gesteld door meerdere leden over welke knelpunten ik zie bij de verzekerde regelingen, wat de fiscale gevolgen zijn

en welke acties ik onderneem op dat punt. Ik heb daar zojuist al het nodige over gezegd, zie ik nu, in antwoord op een andere vraag.

Mevrouw Patijn vroeg heel specifiek wat de fiscale gevolgen zijn voor zowel werkgevers als werknemers. Voor werknemers geldt dat als werkgevers hun pensioenregeling niet Wtp-proof hebben gemaakt, dat inderdaad flinke fiscale consequenties kan hebben. Voor werknemers leidt dit tot belastingheffing over alle opgebouwde aanspraken, de heffing van revisierente en het vervallen van de omkeerregeling op toekomstige premies. Afhankelijk van de hoogte van de aanspraken kunnen deze gedeeltelijk met een belastingpercentage tot wel 49,5 worden belast. Dat wordt in mindering gebracht op het pensioenvermogen. Mensen die afhankelijk zijn van toeslagen zullen deze deels of volledig kwijtraken en mogelijk hun toeslagen moeten terugbetalen. Als goed werkgever moet je dat gewoon niet laten gebeuren. Werkgevers zullen loonheffing moeten inhouden op de werkgevers- en werknemersbijdrage. Hierdoor ontvangen werknemers een lager nettoloon. Ook moeten werkgevers het nabestaandenpensioen en het arbeidsongeschiktheidspensioen op zich nemen. De werknemer of de nabestaande loopt hierbij het risico dat de werkgever dit mogelijk niet kan betalen. Dat is een horrorscenario. Dat willen we niet. Mevrouw Patijn vroeg me om het expliciet te beantwoorden, dus ik heb het heel expliciet beantwoord.

Uw Kamer vroeg mij ook in het bijzonder wat je daaraan doet, want dat horrorscenario willen we natuurlijk niet laten gebeuren. Dan wil ik eigenlijk ook refereren aan het antwoord dat ik eerder gaf, namelijk dat ik samen met sociale partners en het Verbond van Verzekeraars alles doe om werkgevers te activeren en te helpen om zo snel mogelijk aan de slag te gaan met het omzetten van hun pensioenregelingen. Daar hebben we dus -- hoe moet ik dat zeggen? -- veel instrumenten voor ingezet, met informatie en ook gewoon stappenplannen om het zo behapbaar mogelijk te maken. Ook schetsen we wat de gevolgen zijn. Dus wat ik net allemaal opsomde, geven we ook aan, omdat je als goed werkgever dat gewoon niet moet willen laten gebeuren. Wat we daarnaast ook doen ...

De voorzitter:

Ik kom toch heel even tussendoor, want anders duurt het misschien te lang: mevrouw Patijn heeft hier namelijk een interruptie over.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Heel fijn die scherpe formuleringen. Als er niet gehandeld wordt door je werkgever, kan je dat dus tot 50% van je pensioenopbouw kosten. Het niet handelen van de werkgever, straft de werknemer in dit geval. Ik vind het best bijzonder dat er niet iets meer druk op die werkgevers gelegd wordt met iets

meer financiële gevolgen, zodat die financiële gevolgen niet zo zwaar bij de werknemers komen te liggen, maar veel meer bij de werkgevers. Ik ga een vraag stellen, voorzitter. Kan de minister aangeven of er mogelijkheden zijn om de financiële gevolgen veel meer bij de werkgever te leggen?

Minister **Paul**:

In ultimo kan de werkgever aansprakelijk worden gesteld door de werknemer, maar ik wil dat eigenlijk allemaal zo veel mogelijk voorkomen. Mevrouw Patijn zegt namelijk heel terecht dat de werknemers er niet de dupe van mogen zijn. Ik heb eerder een opsomming gegeven, maar daarnaast is het belangrijk om te vermelden dat met name in de sectoren waarin er relatief veel verzekerde regelingen zijn met kleine werkgevers, we die heel specifiek benaderen om ervoor te zorgen dat ze ondersteund worden. "We" is dus niet alleen het ministerie; dat gebeurt ook vanuit de sociale partners en de toezichthouders. Ik wil ook gezegd hebben dat er misschien een kwaadaardige werkgever tussen zal zitten, maar dat het voor de meesten gewoon survivals is in een wereld waarin zij proberen het hoofd boven water te houden. We proberen hen daarbij te ondersteunen. Daarnaast schrijven we rechtstreeks ondernemingsraden aan -- het gaat dan om de middelgrote bedrijven -- zodat die zich hier veel bewuster van zijn, daarmee aan de slag kunnen gaan in gesprekken met de werkgever en zo kunnen opkomen voor de belangen van hun medewerkers.

Omdat de gevolgen van het niet tijdig omzetten groot zijn, wil ik ook extra de vinger aan de pols houden. Volgens mij vroeg de heer De Kort daar ook naar. Ik zou uw Kamer willen toezeggen om tussentijds vaker voortgangscijfers van verzekeraars en PPI's te krijgen. Volgens mij gaf ik al eerder aan dat dit nu één keer per jaar gebeurt. We gaan dat verhogen naar vier keer per jaar. Bij de volgende voortgangsrapportage wordt de Kamer ook over de laatste stand van zaken en ontwikkelingen geïnformeerd.

Dan kom ik op een vraag van de heer Ceulemans.

De **voorzitter**:

Maar er is eerst toch nog een interruptie van mevrouw Patijn.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Als die werkgever nu nog niet handelt, kan de accountant een rol hebben. Die wordt ook genoemd in sommige brieven. Zou het niet logisch zijn dat de voortgang bijvoorbeeld in de komende twee jaarverslagen opgenomen wordt? Er zitten veel stichtingen bij en veel organisaties die een jaarverslag

moeten maken. Is het nog een optie dat de accountant controleert of er iets gebeurt op dit punt?

Minister **Paul:**

Ik onderschrijf het doel, maar ik wil me niet op dit middel laten vastpinnen, omdat ik niet weet of dat nou het meest effectieve is. We gaan in ieder geval ook met de accountants, de financieel adviseurs en de boekhouders die met name voor het mkb aan de slag zijn, in gesprek over hoe zij dit strakker kunnen oppakken en een aanjagende rol kunnen hebben. Mocht de suggestie van mevrouw Patijn daarbij een goed idee zijn, dan nemen we die graag mee, maar ik stel het doel wat dat betreft even voorop.

Voorzitter. Ik ga verder met een vraag van uzelf, van de heer Ceulemans. Dat was de vraag wat een werknemer met een pensioenregeling bij een verzekeraar of premiepensioeninstelling zelf kan doen. De werknemers die nu in dienst zijn, kunnen bij hun huidige werkgever navragen hoe het ermee staat en wanneer zij meer informatie kunnen verwachten. Zoals ik net al zei, hebben sommige organisaties een ondernemingsraad, die meer kan vertellen over hoe het proces en de belangen van de werknemers worden meegenomen. Als iemand al met pensioen is, verandert er in dit geval niets aan zijn pensioen.

De **voorzitter:**

Zou de heer Mulder mij even het woord kunnen geven?

Voorzitter: Edgar Mulder

De **voorzitter:**

Volgens mij kunt u dat in de huidige sfeer ook wel zelf, maar zeker, dat kan ik zeker. De heer Ceulemans heeft nog een vervolgvraag.

De heer **Ceulemans** (JA21):

Ik heb inderdaad een vervolgvraag, want de minister zegt: de heer Ceulemans vroeg wat werknemers nou zelf kunnen doen. Mijn vraag was eigenlijk meer de volgende. Er wordt nu veel communicatie gericht op werkgevers. Ook de brochure waarnaar verwezen werd, is gericht op werkgevers. Het kan natuurlijk ook zijn dat werknemers op dit moment onvoldoende op de hoogte zijn van het feit dat hun werkgever deze stap moet gaan zetten. Er is wel een oproep gedaan via de NOS, in november of

december meen ik, maar welke stappen kunnen er nog extra gezet worden om werknemers ervan op de hoogte te brengen dat hun werkgever in beweging moet komen?

Minister **Paul**:

Volgens mij moet je het daar toch hebben van de meer algemene communicatiemiddelen die we inzetten, en dat is lastig, omdat het behoorlijk gefragmenteerd is. Je kunt het op allerlei plekken publiceren of op websites zetten, maar dan nog moeten mensen daarnaartoe komen. Daarom gaf ik ook aan dat de kortste klap volgens mij is dat de professionals die een formele rol hebben om kleinere bedrijven te ondersteunen en te adviseren, die aanjagende functie zo veel mogelijk oppakken. Ik denk dat dat uiteindelijk het meest effectief is.

De **voorzitter**:

Aan de lichaamshouding zie ik dat de heer Ceulemans volledig tevreden is. Ik vraag hem het voorzitterschap weer over te nemen.

Voorzitter: Ceulemans

De **voorzitter**:

Hij neemt kennis van het antwoord en hij draagt het woord weer over aan de minister. Excuus, u heeft eerst nog een vraag van de heer Dijk.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Ik wil hier toch nog even op terugkomen, want de minister zei: er zitten ook werkgevers tussen die niet van kwade wil zijn. Ze zei ... Nee, nee ...

Minister **Paul**:

Nee, sorry, die wil ik ...

De **voorzitter**:

Het woord is eerst aan de heer Dijk.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Ik zal het toelichten. Ze zei dat er werkgevers tussen zitten die misschien van kwade wil zijn, maar de meesten zijn aan het survivallen en gewoon hun bedrijf aan het leiden. We hebben net gehoord over de werknemers. Er zullen werknemers tussen zitten die inderdaad de NOS-app hebben geopend en dit hebben gezien en gelezen. Maar we willen toch voorkomen dat er überhaupt mensen zijn die zo meteen tussen de spreekwoordelijke wal en het schip eindigen, of dat nou komt door niet-oplettende werkgevers, hardwerkende werkgevers of niet-oplettende, hardwerkende werknemers? Heeft de minister een stok achter de deur om te voorkomen dat we hier uiteindelijk over een aantal maanden of jaren zitten en zeggen: dit probleem is zo groot en gaat over zo ontzettend veel mensen; we moeten nu een herstelopdracht gaan doen? De hersteloperaties van de afgelopen tijd op heel veel andere dossiers zijn namelijk ook niet echt een succesformule gebleken.

Minister **Paul**:

Ik ben het met de heer Dijk eens dat we alles moeten doen wat we kunnen doen om mensen te bereiken en te voorkomen dat ze de dupe worden van het niet handelen, om welke reden dan ook, van werkgevers. In aanvulling op de dingen die ik net noemde, zullen we ook met name met verzekeraars en de vakbonden verder om tafel gaan om te kijken hoe we gerichte acties kunnen uitvoeren die ook echt het bereik hebben dat we willen hebben. De regeringscommissaris heeft samen met Jacco Vonhof van MKB-Nederland niet voor niets aandacht hiervoor gevraagd; dat was volgens mij onlangs in De Telegraaf. We zullen dat op verschillende momenten en kanalen doen, puur om mensen te activeren. Dat is dus niet om ervoor te zorgen dat werknemers in zak en as raken, maar om ervoor te zorgen dat ze zich ervan bewust zijn dat dit speelt en dat ze met hun eigen werkgever -- we gaan dan uit van de goedwillende werkgever; volgens mij zijn de heer Dijk en ik het daar helemaal over eens -- daarover het gesprek voeren. Ik denk dus dat we alle kanalen inzetten die we kunnen inzetten. Ik vind ook het optrekken met de sociale partners hierin belangrijk. De bonden hebben ook weer hun netwerken en ideeën om mensen gericht te benaderen. De heer Dijk mag van mij dus verwachten dat we wat dat betreft alles op alles zetten. Ik vind het onverteerbaar dat werknemers uiteindelijk de dupe zouden zijn van het niet-handelen van hun werkgever.

Mevrouw Patijn en de heer Dijk vroegen mij: wat als je werkgever gebruikmaakt van eerbiedigende werking? Ik zei net al iets over pensioen als arbeidsvoorwaarde en over het hogere pensioenbewustzijn. Wat mij betreft mag dat laatste nog wel een tandje hoger. Ik moedig mensen aan om het bij een overstap naar een nieuwe baan vooral ook over pensioen te hebben en daarover na te denken, en niet alleen over salaris en vakantiedagen. Een eerbiedigende werking gaat over het voortzetten van een stijgende premieregeling. Dat speelt met name bij de verzekerde regeling bij

verzekeraars. In de oude baan kan dan nog sprake zijn van een pensioenregeling met een stijgende premie. De pensioenuitvoerder informeert de deelnemer jaarlijks over mogelijke effecten bij beëindiging van de deelneming en het aangaan van een nieuwe pensioenovereenkomst. Bij een nieuwe werkgever kan de werknemer namelijk niet meer in een pensioenregeling met een stijgende premie komen, want dat is dan altijd een vlakke premieregeling. Daarom is het belangrijk dat een werknemer bij een overstap, naast alle andere arbeidsvoorwaarden, de pensioenregeling bekijkt en vergelijkt.

Voorzitter. Dan een vraag van mevrouw Van Brenk en de heer Vermeer: waarom geef ik niet de opdracht dat de pensioenfondsen moeten sturen op koopkracht? Pensioenfondsen stellen op basis van de risicohouding van hun specifieke deelnemers hun eigen strategisch beleggingsbeleid op en maken daarbij hun eigen afwegingen tussen nominale zekerheid van de uitkering en de stijging van de uitkering in lijn met inflatie. Meer koopkracht betekent in de praktijk óf meer beleggingsrisico nemen, óf meer herverdeling tussen jonge en oude deelnemers binnen een pensioenfonds, óf meer premie betalen. Er is wat dat betreft geen gratis manier om koopkracht te garanderen.

De **voorzitter**:

Er is een interruptie. Volgens mij was mevrouw Van Brenk eerst, en daarna de heer Vermeer.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Ik heb hier een mooi rapport voor me liggen. Dat is gemaakt in opdracht van het wetenschappelijk bureau van NSC, door Confident, een welbekend en gerenommeerd adviesbureau. Daarin staat aangegeven hoe je kunt sturen op koopkracht. Volgens mij is het van belang dat iedereen snapt dat inflatie bijhouden belangrijk is. Als je nu een volle boodschappenkar kan betalen, dan wil je dat over tien jaar, als je gepensioneerd bent, ook nog kunnen. De vraag is: kent de minister dit rapport? Anders ben ik graag bereid het aan haar te overhandigen.

Minister **Paul**:

Het rapport is mij bekend en die varianten worden op dit moment onderzocht. Mevrouw Van Brenk onderbrak me, want er kwam nog wat aan, maar dat geeft niks. Dan weet ik in ieder geval dat wat ik hier ga oplepelen ook relevant is en dat u dat graag wil horen. Ik snap de wens vanuit de Kamer om te kijken of er meer mogelijkheden zijn voor fondsen om op koopkracht te sturen. Vorig jaar is een eerste verkenning gedaan. De

resultaten daarvan zijn inderdaad ook vorig jaar met de Kamer gedeeld. De verkende varianten worden nu verder onderzocht en verder doorgeakkerd. Er wordt onder andere gekeken naar doorrekeningen met DNB. Voor de zomer zal de Kamer worden geïnformeerd over de stand van zaken. We zijn hier dus volop mee bezig. In het nader onderzoek zullen we ook de afruilen of uitruilen, hoe je het ook noemen wil, tussen risico en rendement inzichtelijk maken. Zoals ik eerder zei, there are no free lunches, maar dan heb je dat in ieder geval inzichtelijk. Verder wordt er ook inzichtelijk gemaakt of nieuwe instrumenten ook echt toegevoegde waarde hebben ten opzichte van wat er nu al wettelijk mogelijk is en of nieuwe instrumenten goed uitlegbaar zijn aan deelnemers, of ze uitvoerbaar zijn en of ze juridisch haalbaar zijn. Er wordt dus flink werk gemaakt van datgene waar mevrouw Van Brenk om vraagt. Voor de zomer hoort u daar meer over.

De **voorzitter**:

Mevrouw Van Brenk heeft een vervolgvraag.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Absoluut. Ik ben in ieder geval heel tevreden met dit antwoord. We doen iets omdat we graag de inflatie gaan bijhouden. Dat is een exercitie in opdracht van het ministerie, maar gaan de pensioenfondsen dat dan ook doen? Komt er straks vanuit de minister of de nieuwe minister ook echt de opdracht: jongens, dit moeten we ook echt gaan doen? Gaan we met enthousiasme tegen die pensioenfondsen zeggen: kom op, koopkrachtig pensioen is echt belangrijk?

Minister **Paul**:

Ik kan natuurlijk niet voor mijn opvolger spreken, maar ik denk dat als er steekhoudende adviezen uitkomen, we die zeker met enthousiasme verder zullen brengen. Uiteindelijk is het wel aan pensioenfondsen zelf om daar keuzes in te maken, maar je kunt zaken natuurlijk wel met klem ergens neerleggen. Ik stel me zo voor dat als dat aan de orde is, dat ook zeker zal gebeuren.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Voordat u verdergaat, een interruptie van de heer Vermeer.

De heer **Vermeer** (BBB):

Mevrouw Van Brenk vond het wel een fijn antwoord, maar het is toch eigenlijk wel vreemd dat wij hiernaar moeten vragen. Een koopkrachtig pensioen is een van de uitgangspunten van die hele pensioenherziening en vervolgens krijgen we nu te horen dat dat afhankelijk is van risicohouding, herverdeling tussen groepen en beleggingsresultaten, want het moet ergens van betaald worden. Ja, dat was van tevoren al duidelijk. Dat was in het oude pensioensysteem net zo. Maar wij moeten hier toch niet gaan uitleggen waar het van afhankelijk is? Wij moeten pensioenfondsen er toch op wijzen dat dit de opdracht is die ze eigenlijk hebben en dat ze daarnaar moeten handelen? Wij hoeven hier toch geen excuses te maken voor dingen die misschien niet goed gelukt zijn, zoals een slecht beleggingsresultaat dat net genoemd werd? Dat komt ook door keuzes van pensioenfondsen die bijvoorbeeld jarenlang niet in de wapenindustrie wilden investeren terwijl er aan de andere kant geroepen werd dat we onze defensie moesten versterken. Dat gaat niet met houten wapens. Dat moet via de wapenindustrie.

Minister **Paul**:

Hier lopen twee dingen een beetje door elkaar: aan de ene kant het beleggingsbeleid en aan de andere kant de opzet van de pensioenregeling. Ik ga niet herhalen wat ik net heb gezegd, maar weet dat dit in ieder geval verder wordt onderzocht. Het wordt duidelijk gemaakt waar bepaalde keuzes, of dilemma's, als je het zo noemen wil, in zitten. Voor de zomer komen we bij de Kamer terug. Of er al dan niet geïnvesteerd wordt in de wapenindustrie of in andere zaken, daar gaat een pensioenfonds zelf over.

De heer **Vermeer** (BBB):

Het pensioenfonds gaat daar op dit moment inderdaad zelf over, en niet de deelnemers, of slechts zeer beperkt, hier en daar. Maar beleggingskeuzes zijn geen natuurverschijnsels; het zijn keuzes. Als wij met z'n allen de bedoeling hebben dat dit systeem meer koopkracht geeft en zij nemen besluiten die die koopkracht verlagen, dan moeten we toch ergens iets kunnen doen of iets in de wet kunnen veranderen zodat we iets kunnen doen om ze op die kerntaak te wijzen? De minister ziet dit als twee verschillende dingen, maar het een is afhankelijk van het ander. Hun beleggingsactiviteit is niet iets separaat wat ze ernaast doen; nee, dat is een instrument om koopkracht te leveren. Is de minister dat met mij eens?

Minister **Paul**:

Ja en nee. Kijk, uiteindelijk -- dat zei ik ook in het eerdere antwoord -- betekent meer koopkracht ook meer beleggingsrisico nemen of meer herverdeling tussen jonge en oude deelnemers binnen een pensioenfonds.

Dus het staat inderdaad deels los van elkaar, maar heeft ook met elkaar te maken.

De **voorzitter**:

Er is een vervolgvraag van de heer Vermeer. Daarna komt de heer Mulder.

De heer **Vermeer** (BBB):

Ik blijf dit echt opmerkelijk vinden. Als zij een bepaalde beleggingskeuze maken, dan bepaalt dat ook de mate van risico. Maar er worden ook keuzes gemaakt die niets met het risico te maken hebben, die puur activistisch zijn. Zo noem ik ze, maar je kunt ze ook "idealistisch", "ideologisch", "religieus" of "fout" noemen. Je kunt er allerlei kwalificaties aanhangen, maar risico is niet iets wat automatisch vasthangt aan elke belegging. Het gaat ook om welke keuzes je maakt en in welke fondsen of sectoren je wel of niet zou willen investeren. Volgens mij is de opdracht een koopkrachtig pensioen realiseren. Anders moet je bij de Postcode Loterij gaan werken of zo, of weet ik veel.

Minister **Paul**:

Uiteindelijk moet datgene wat het pensioenfonds doet in het beleggingsbeleid overkoepelend in het beste belang van de deelnemers zijn. De keuzes die daarin worden gemaakt, moeten passen bij de deelnemers en bij het risicoprofiel, de risk appetite, van deelnemers. Dat zijn ook gesprekken die worden gevoerd vanuit het fonds met de deelnemersorganisaties, de vertegenwoordigende organisaties, om tot steekhoudende besluiten te komen. Volgens mij werkt het zo.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Ik ga hier toch maar even op door. De drijfveer van het beleggingsbeleid moet het beste belang van de deelnemers zijn, zegt de minister. Maar het beste belang van de deelnemers is rendement. Punt. Als je besluit om niet meer in fossiele brandstoffen te investeren omdat je ... Wat zei die meneer laatst? Hij was opa geworden, en opeens wilde hij in windmolens gaan investeren. Die meneer neemt in zijn eentje die beslissing. Dat heeft dus niets meer te maken met het belang van de deelnemers. Dat is één meneer die opeens besluit, omdat hij opa is geworden, dat hij rare dingen wil gaan doen. Daar hebben deelnemers helemaal niks over te zeggen. We worden wel verplicht om in dat fonds ons geld in te leggen. Je kan niet zeggen: nou, die meneer staat me niet meer aan, dus ik ga naar een ander fonds. Dus het klopt niet. Misschien klopt het in theorie bij u, maar in de praktijk klopt het niet. Kunt u daarop reageren?

Minister **Paul**:

Ik vind ... Hoe ga ik hier nou op reageren? Kijk, die meneer beslist dat niet in zijn eentje. Dat is ondenkbaar bij een pensioenfonds. Er is een beleggingscommissie, er is intern toezicht en er is extern toezicht, dus de willekeur van één meneer die zijn kleinkind doorslaggevend laat zijn ... Dat is dan een stoer verhaal. Laat ik het zo zeggen: het kan zijn dat die meneer zelf gedreven wordt door andere waarden doordat hij nu helemaal blij is met zijn kleinkind, en dat is natuurlijk fantastisch, maar het is niet zo dat iemand dat in zijn eentje op die manier beslist. Dat heeft niks te maken met theorie of een papieren werkelijkheid, zoals de heer Mulder in mijn richting zei; zo werkt het in de praktijk niet.

De **voorzitter**:

Een vervolgvraag van de heer Mulder.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Laat me dan vaststellen dat in theorie die meneer, zegt u, niet alleen beslist, maar dat dit samen met een groep mensen gaat, die dat in theorie van tevoren heeft onderzocht bij de deelnemers. In de praktijk hebben we allemaal nog nooit meegemaakt dat we verzocht zijn om een reactie over de keuze tussen een windmolen en fossiele brandstoffen. Die keuze wordt dus niet voorgelegd aan deelnemers. Er is wel een kleine groep die dat beslist zonder dat het besproken wordt met de deelnemers. Dat bedoelde ik met het verschil tussen theorie en praktijk.

De **voorzitter**:

De minister. Als zij erop wil reageren.

Minister **Paul**:

Als je kijkt naar hoe de organisatie in elkaar zit op het gebied van governance, of hoe je het noemen wil, zie je dat er inspraakmanieren zijn waarbij ook de stem van de deelnemers wordt vertegenwoordigd. Daarnaast zie je -- dat is iets heel recents, maar dat vind ik een goede ontwikkeling en ik denk dat dat alleen maar verder doorgezet zal worden -- dat steeds meer fondsen enquêtes uitzetten, juist om ook de mening van de deelnemers mee te nemen en de netten op te halen. Mensen zijn mondiger geworden en willen hun stem laten horen. Ik denk dat dat heel goed is.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

En wat je dan krijgt, is dat de kleine hoogopgeleide elite reageert en de gewone mensen die aan de machine staan niet. Dat is ook het probleem met klimaattafels en met welke tafel dan ook. Er is een kleine groep hoogopgeleide mensen die daaraan meedoet en 65%, 70% van de bevolking doet niet mee. Daar gaat het fout in dezen. Regel het dan zo dat er een referendum komt waar iedereen aan kan meedoen. Dat is steeds niet toegestaan, want als we een referendum willen organiseren, maakt niet uit waarover, dan mag dat allemaal niet. Voorkom nou dat alleen die kleine hoogopgeleide elite hierover meebeslist. Ik blijf het gestoord vinden dat mensen niet meer in winstgevende fossiele brandstoffen investeren, maar wel in rare windmolens die nul opleveren en alleen maar geld kosten.

Minister **Paul**:

Ik hoorde geen vraag.

De **voorzitter**:

Het was een conclusie van de heer Mulder. Dan is er een interruptie van mevrouw Van Brenk.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Ik had ook de nodige kritiek op de rendementen die gehaald werden door pensioenfondsen, maar dat komt niet uitsluitend door beleggingen. Dat komt ook door richtingen die zij op gedwongen worden door De Nederlandsche Bank, om geen risico te nemen. Ik noemde het pensioenfonds Johnson & Johnson. Die zijn uitgeweken naar België, omdat zij volgens De Nederlandsche Bank te risicovol aan het beleggen waren en terug in het gareel moesten. Daardoor zijn zij richting België gegaan. Ik noemde ook het pensioenfonds van de sector glas, dat niet meer mocht beleggen in goud. Kortom, het gaat niet alleen om de ideologie. Ik denk dat het ook voor een deel angst is bij de pensioenfondsen. Ik zou ook graag willen weten of de focus van echt iedereen het rendement voor de deelnemers is, zoals het zou moeten zijn. Deelnemers werken één dag per week voor hun pensioen en het rendement is echt dramatisch.

Minister **Paul**:

Allereerst zou ik willen benoemen dat de rendementen van fondsen moeilijk te vergelijken zijn met een benchmark van een index. Mevrouw Van Brenk verwees daarnaar in haar inbreng. Pensioenfondsen beleggen namelijk niet alleen in aandelen en obligaties, maar onder andere ook in vastgoed, infrastructuur en noem het maar op. Ten tweede bieden pensioenfondsen hun deelnemers een levenslange pensioenuitkering. Daarbij kijken ze niet alleen naar de vermogenszijde van de balans en naar de rendementen, maar ook naar de verplichtingenzijde. Het teruglopen van rendementen heeft te maken met de rentestijgingen. Door deze rentestijgingen zijn de verplichtingen nog veel sterker gedaald. Een toekomstige uitkering wordt goedkoper bij een hogere rentestand. Een blik op enkel de rendementen zegt daarom weinig als daarbij niet de effecten op de verplichtingenzijde worden meegenomen. DNB toetst aan de passendheid van het beleggingsbeleid en aan de risicohouding van de deelnemers.

Voorzitter. Ik ga door naar een vraag van de heer Vermeer over de nettoprofijsberekeningen, of die ten onrechte een te grote rol hebben gekregen in de vermogensverdeling bij invaren en wat het effect hiervan is. DNB kijkt naar de onderbouwing van de evenwichtigheid, onder andere door te kijken naar pensioenverwachtingen en nettoprofijs. Beide maatstaven zijn in de wet opgenomen. In de praktijk ziet DNB dat de effecten van de pensioenverwachtingen doorgaans goed onderbouwd waren, maar die van nettoprofijs niet. Daarom heeft DNB daarop nadere onderbouwingen gevraagd in de vorm van plausibiliteitstoetsen en decomposities. Deze uitwerkingen hebben geleid tot betere inzichten in de effecten van het invaren, waardoor enkele aanpassingen zijn doorgevoerd. Deze verbeteringen leiden bijvoorbeeld ook tot een beter invaardocument, iets wat u en ik, denk ik, alleen maar kunnen aanmoedigen.

De voorzitter:

Voordat u verdergaat, heeft de heer Vermeer een interruptie. Dat is zijn laatste interruptie.

De heer Vermeer (BBB):

Nou, daar ben ik dan mooi klaar mee. Ook hier treedt de inflatie in, natuurlijk.

Ik wil de minister bedanken voor het antwoord. Volgens een heel aantal specialisten dat zich hierop richt, blijft het nog wel één grote black box; een model dat zelfs rekening houdt met wanneer mensen in de toekomst ontslagen kunnen worden, en dat soort aannames. Kan de minister DNB vragen naar alle uitgangspunten in de modellen die gebruikt worden? Zouden wij daar als Kamerleden de vinger achter kunnen krijgen? Misschien vraag ik naar iets wat al ergens in de krochten van mijn postbus ligt, maar dan wil ik graag weten waar ik op moet zoeken.

Minister **Paul**:

Het goede nieuws is dat dit allemaal openbaar is en dat u dus niet in allerlei krochten hoeft te zoeken. Dit staat op de site van DNB. We kunnen, als u dat wilt, nog even kijken waar het precies staat en een linkje doorsturen. Het is openbaar, er is niks geheims aan.

Dan een vraag van mevrouw Van Brenk over het feit dat de invaarbonus gespreid wordt over meerdere jaren. De verhoging van de pensioenuitkering door het invaren wordt in één keer uitgekeerd en niet gespreid uitbetaald. Dit betreft een procentuele verhoging; dus als je meer hebt opgebouwd, ontvang je ook meer. Alle leeftijden worden gelijk behandeld. De spreidingstermijn is een onderdeel van de regels voor het verdelen van het vermogen over de leeftijdsgroepen bij invaren. Deze regels benaderen hoe in het oude stelsel mee- en tegenvallers tussen de deelnemers werden verdeeld. In het oude stelsel konden mee- en tegenvallers over tien jaar worden gespreid. Bij het invaren mogen sociale partners en fondsen van die spreidingstermijn van tien jaar afwijken, zolang dat evenwichtig is voor alle deelnemers; jong en oud. Als fondsen willen afwijken, dan moeten ze dit goed onderbouwen. In de praktijk gebeurt dat; er zijn fondsen die bij invaren kortere spreidingsperiodes dan tien jaar hanteren.

Dan ...

De **voorzitter**:

Mevrouw Van Brenk met een interruptie.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Wat vindt de minister daar dan van? Ik ken een fonds dat dat in vier jaar gaat doen. Dat betekent dat de alleroudsten dan misschien overleden zijn. Het lijkt erop dat ze het gewoon niet willen uitkeren. Ik vind dat te zot voor woorden.

Minister **Paul**:

Ik snap de wens wel. Ik snap dat gepensioneerden een zo kort mogelijke spreidingstermijn willen, nu de dekkingsgraden bij invaren zo hoog zijn. Ik snap die vraag, want dat levert voor gepensioneerden nóg hogere vermogens en pensioenuitkeringen op. Maar de fondsen moeten ook kijken naar de belangen van andere deelnemers. Daarbij moeten de invaarafspraken ook evenwichtig zijn bij verschillende economische omstandigheden, ook bij negatieve omstandigheden. Vandaar dat daarvoor gekozen is, juist ook met de andere deelnemers in gedachten.

Ik ga door met een vraag van mevrouw Van Ark. Die ging erover dat er geen eenduidige definitie is voor het pensioengevend inkomen. Ook hier geldt dat het pensioengevend inkomen door sociale partners wordt bepaald. Sectoraal of per cao worden hier afspraken over gemaakt, rekening houdend met de gewenste verdeling tussen het maandelijkse loon en de pensioenpremies die daarop worden ingehouden, en met de voorkeuren van de sociale partners. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan specifieke afspraken over onregelmatigheidstoelagen en de mate waarin dat soort zaken meetellen voor het pensioengevend loon. Dat is aan de sociale partners. Een sectorbrede definitie zou inbreuk maken op de onderhandelingsruimte van sociale partners, dus ik vind dat geen goed idee. Wat ik wel kan doen, is dit bij de Stichting van de Arbeid onder de aandacht brengen, zodat het gesprek daarover wel gevoerd kan worden. Ik begrijp de vraag van mevrouw Van Ark namelijk best.

Mevrouw Van Brenk had een vraag over de transitiekosten. In alle eerlijkheid is een stijging van de kosten in verband met de transitie voorzien. Naar verwachting is komend jaar het zwaartepunt van de transitie. Dat betekent ook dat we verwachten dat de kosten voor het pensioenbeheer vanaf volgend jaar weer zullen dalen. Ik heb van veel kanten gehoord dat de transitie ook vaak wordt aangegrepen om noodzakelijk onderhoud uit te voeren, met name aan grote IT-systemen. Ook hierdoor lopen de kosten op. Ik ben het helemaal met mevrouw Van Brenk eens dat we de kosten niet onnodig moeten laten oplopen, want uiteindelijk gaat het om geld van deelnemers. De kosten die pensioenuitvoerders ten behoeve van de transitie maken, worden dan ook goed gemonitord in de zogenaamde transitie-monitor. Fondsspecifieke kosteninformatie is te vinden in het jaarverslag van een pensioenfonds. Dat houden we dus in de gaten.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Ik had gevraagd om een benchmark en of we bij die transitie-monitor een overzicht krijgen zodat deelnemers, en wij ook, in één oogopslag kunnen zien wat de verschillen zijn tussen fondsen. Bij sommige fondsen zullen er meer kosten zijn, en dan zijn ze daar makkelijker op aan te spreken. Wat ons betreft moeten we daar heel fel op inzetten. Maar ook in de transitie-monitor van eind 2025, die de minister recent gestuurd heeft, staat dat de kosten ook in de toekomst omhoog zullen gaan. Ik zie dus niet dat het minder gaat worden. Ik wil daarom graag de vinger aan de pols houden.

Minister **Paul**:

Ik ben even aan het zoeken. Kijk, die fondsspecifieke kosteninformatie is te vinden in het jaarverslag van een pensioenfonds. Wat ik zeg is dat er een bepaalde bandbreedte is. We hebben voorzien dat die kosten gaan stijgen,

maar niet dat dat structureel maar doorgaat met stijgen. Dat heeft nu gewoon met die transitie te maken. Voor niets gaat de zon op. Netspar is een onderzoek gestart naar de beleggings- en administratiekosten van pensioenuitvoerders in den brede. Op basis daarvan voer ik, of mijn opvolger, graag het gesprek over de kosten. Maar volgens mij is er nu niets gek aan de hand. Dat is eigenlijk de hoofdboodschap. Ja, er zijn hoge kosten, maar er gebeuren ook ingrijpende zaken. Die moeten wel geregeld worden. We houden dat dus in de gaten.

De heer Neijenhuis stelde een vraag over de invloed van deelnemers op het beleggingsbeleid van pensioenfondsen. Ik gaf eerder al aan dat het pensioenfondsbestuur gaat over de uitvoering van de pensioenregeling, inclusief het beleggingsbeleid. Deelnemers hebben op een aantal manieren en op een aantal momenten inspraak in het collectieve beleggingsbeleid van pensioenfondsen. Ze zitten in het bestuur, het belanghebbendenorgaan of het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan of het belanghebbendenorgaan is verder bevoegd om een oordeel te geven over het gevoerde beleggingsbeleid.

De heer Neijenhuis vroeg mij ook of ik bereid ben om nieuwe governancemodellen binnen pensioenfondsen, waarbij er meer inspraak is voor deelnemers, te onderzoeken. Het is belangrijk dat zowel alle gewezen en huidige deelnemers als gepensioneerden zich inderdaad in hun pensioenfonds kunnen herkennen. Ik ben, zoals aangekondigd, voorbereidingen aan het treffen voor een onderzoek naar de governance in de pensioensector. Dit onderzoek start in juni van dit jaar.

De heer Neijenhuis vroeg mij ook hoe we ervoor zorgen dat besturen van pensioenfondsen een betere afspiegeling zijn van de groepen die ze vertegenwoordigen. De sector werkt er zelf aan om diversiteit in de samenstelling van pensioenfondsbesturen te realiseren. In de afgelopen jaren is er al een toename te zien in de mate van diversiteit in pensioenfondsbesturen.

Een vraag van mevrouw Van Brenk. Het nieuwe pensioenstelsel heeft vooral impact op jonge werkende vrouwen. De vraag is: worden vrouwen in het nieuwe pensioenstelsel benadeeld? In het nieuwe pensioenstelsel ligt het zwaartepunt van de pensioenopbouw in principe bij de jongere jaren. De inleg op jonge leeftijd kan langer renderen. Dit geldt voor iedereen, mannen en vrouwen. Het nieuwe pensioenstelsel is daarmee neutraal opgezet, en dat heeft de Raad van State ook bevestigd in het advies bij de Wtp.

Arbeidsparticipatie aan het begin van de loopbaan is daarmee belangrijker geworden voor de pensioenopbouw. Daarom is de inzet op het verkleinen van verschillen tussen mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt een belangrijk punt. Dit gaat bijvoorbeeld ook over gelijke beloning, kinderopvang en een gelijke verdeling van zorgtaken. Dat zijn dus de knoppen waar je aan kunt draaien om er uiteindelijk voor te zorgen dat die participatie omhooggaat en dat je dus ook in de jonge werkende jaren aan opbouw doet.

De heer Vermeer vroeg hoe mensen kunnen controleren of gegevens bij de overgang naar het nieuwe stelsel kloppen. Deelnemers ontvangen een transitieoverzicht, zowel voor als na de transitie. Als er verschillen zijn, moeten uitvoerders dat toelichten. Dit komt boven op diverse informatiedragers en -momenten, dus brieven, mails, websites en allerlei andere zaken die beschikbaar zijn. Daarnaast wordt door DNB toezicht gehouden op de transitie en zijn er aanvullende accountantscontroles voorgeschreven als extra waarborg voor de kwaliteit van de data en de berekeningen. Mochten deelnemers vragen of klachten hebben, dan kunnen ze zich richten tot hun pensioenuitvoerder.

Een vraag van mevrouw Van Ark over het opgebouwde wezenpensioen. Ze vraagt of het klopt dat er nog decennialang studie-eisen worden bijgehouden. Het overgangsrecht voorziet in de bescherming van het opgebouwde en nog niet ingegane wezenpensioen. Dat betekent ook dat het wezenpensioen dat vóór de transitie opgebouwd was, na de transitie beschikbaar blijft als wezenpensioen. De voorwaarden van pensioenfondsen voor het opgebouwde wezenpensioen blijven daarmee bestaan, zoals de leeftijd van 30 jaar of de studie-eisen. Hierbij is overigens al rekening gehouden met gevallen waarin andere voorwaarden gelden, zoals een hogere eindleeftijd, van bijvoorbeeld 25 jaar.

De heer Vermeer vroeg of ik kan bevestigen dat alles op koers ligt voor de invoering van de APPA per 1 januari 2028. Het wetsvoorstel hierover is belegd bij mijn collega de minister van BZK, en is op dit moment nog in ambtelijke voorbereiding. Het streven is om het wetsvoorstel in begin van dit jaar in consultatie te brengen, zoals ook aangegeven in de recente Kamerbrief van 7 januari 2026. Ik stel me zo voor dat dat het eerste kwartaal is. Laat ik zeggen: het eerste halfjaar. Ik vind het eerste halfjaar niet helemaal het begin van het jaar, moet ik zeggen. Naar verwachting kan het wetsvoorstel in het najaar bij uw Kamer worden ingediend.

Mevrouw Van Ark stelde mij de volgende vraag. Ze geeft aan dat het bij een verzekeraar of bij een premiepensioeninstelling niet altijd duidelijk is welke pensioenregeling wordt voortgezet bij arbeidsongeschiktheid. Ze vraagt of ik dat probleem herken, en ook het belang ervan dat hier duidelijkheid over komt. Het is voor deze groep wettelijk geregeld. Als een deelnemer ziek is onder de oude regeling en pas onder het nieuwe stelsel in de WIA terechtkomt, dan kan de premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid onder het karakter van de oude pensioenregeling worden voortgezet. De pensioenuitvoerder is verplicht om te communiceren over welke regeling voor de deelnemer van toepassing is. Ik kan toezeggen dat we er in ieder geval voor zorgen dat dit wordt verduidelijkt op de websites Pensioenduidelijkheid en Werken aan ons Pensioen, zodat dit in ieder geval ook breder bekend is.

Mevrouw Van Ark vroeg mij ook naar de communicatie vanuit de pensioenfondsen over het Anw-hiaat. Ze vroeg of het klopt dat die niet altijd

eenduidig is. In de richting van mevrouw Van Ark zeg ik dat fondsen verplicht zijn om hun deelnemers goed te informeren over de pensioenregeling, en dus ook over afspraken over een Anw-hiaat. Fondsen communiceren over die regeling op een manier die past bij hun deelnemers. Ze hoeven dus niet allemaal op dezelfde wijze te communiceren, maar moeten dit uiteraard wel tijdig, correct en volledig doen. Daar houdt de AFM ook toezicht op.

Voorzitter. Ik heb nog één vraag liggen over de 14%. Daarover wil ik zeggen dat deze stijging mogelijk is omdat de fondsen onder de Wtp minder grote buffers hoeven aan te houden. Door het aanpassen van deze buffervereisten in het nieuwe stelsel, kunnen de pensioenfondsen structureel hogere pensioenen uitkeren; volgens mij had ik dit al gezegd. Ik zou nog willen aanvullen dat deze analyse de eerste cijfers betreft. De definitieve cijfers over de pensioenstijgingen volgen op een later moment. Die geven we dan weer in de stand van zaken van november. O, sorry, ik hoor naast me dat de definitieve cijfers in het voorjaar zullen volgen. Die nemen we in de rapportage van vóór de zomer mee.

De **voorzitter**:

De heer Mulder heeft hier een vraag over.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Begrijp ik dan dat die 14% tijdelijk is? Het tegenovergestelde van structureel is namelijk tijdelijk. Als u zegt dat u het opnieuw gaat bekijken en opnieuw gaat berekenen, dan denk ik toch dat u nu, zonder dat u dat hard zegt, afstand neemt van het woord "structureel". Anders heb ik drie à vier jaar helemaal voor niets alle discussies gevolgd hier. Die gingen er namelijk juist over dat het moest kunnen fluctueren met de beurskoersen. Nogmaals, de PVV is daar volstrekt op tegen, maar dat was wel de inzet, omdat anders het hele systeem niet houdbaar zou zijn. Men moest kunnen wisselen van hoog naar laag. Laat ik het anders zeggen: als je in de financiële wereld initieel met een verhaal richting fondsen komt dat het structureel is en zegt "daarom moet u bij mij investeren in boten of in vastgoed, want uit de eerste cijfers blijkt dit en dat, en ik zeg u toe dat dit structureel is", dan krijg je problemen met alles dat en iedereen die financiën in de gaten houdt. Ik stel dus gewoon nog een keer die vraag over de hele opzet van de wet: als het tegenovergestelde van structureel tijdelijk is, wilt u dan afstand nemen van dat structurele en zeggen: ik schrijf daar nog eens een brief over aan de Kamer?

Minister **Paul**:

Je moet twee dingen scheiden: het is structureel hoger vanwege de kleinere buffers die aangehouden hoeven worden door fondsen. Dat maakt het mogelijk dat het omhooggaat. Maar het klopt -- ik zei dit ook al eerder -- dat er fluctuaties zullen blijven, die afhankelijk zijn van de economische situatie.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Stel dat we anderhalf jaar verder zijn. Dan kunt u dus, als het straks heel erg slecht gaat op de beurs, weer een voortgangsrapportage sturen waarin u zegt dat de pensioenen structureel lager zijn geworden, met 10%. Wij hoeven dan dus niet te schrikken als u zegt dat die 10% lager zijn geworden, omdat dat dan toch maar ... Tja, zegt u zelf maar wat het betekent als we straks lezen dat die 10% lager zijn. Zegt u dan ook dat het structureel is?

Minister **Paul**:

Als de pleuris uitbreekt, even in simpele bewoordingen, dan gaat het omlaag vanaf dat hogere niveau.

De **voorzitter**:

Er is een vervolgvraag van de heer Mulder.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Dat klopt, maar dat is geen antwoord op mijn vraag.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Ik vind het echt een beetje een ongemakkelijk gesprek worden. Het is toch vrij helder dat dit gebaseerd is op slechts een aantal pensioenfondsen, op aannames en op een paar inschattingen? Dan is het toch gewoon onhandig van de minister om te zeggen dat dit structureel 14% is? Dat schept toch gewoon verwachtingen die u zelf -- dat hoorden we twee à drie zinnen geleden -- niet waar kunt maken?

Minister **Paul**:

Gezien alle discussies zou ik het misschien anders hebben geformuleerd; laat ik het zo zeggen. Maar ik blijf bij het punt dat het gaat om grote aantallen deelnemers en fondsen die nu zijn overgegaan. Dat is niet niks. Nou, ik heb erover gezegd wat ik erover gezegd heb.

De **voorzitter**:

De heer Mulder met zijn laatste interruptie. Het gaat niet door. De heer Mulder spaart zijn laatste interruptie op, dus u kunt uw beantwoording vervolgen.

Minister **Paul**:

Ik ga door en ik zeg toe dat ik in de zomerrapportage hierop terugkom.

Het tweede blokje ging over Gezond naar het pensioen. De afgelopen periode is met sociale partners gewerkt aan de uitvoering van de afspraken uit het akkoord Gezond naar het pensioen. Eergisteren nog heb ik in een werkbezoek met sociale partners de invulling van de agenda voor duurzame inzetbaarheid, met een focus op zwaar werk, toegelicht. Het is juist belangrijk dat we ons inzetten om zwaar werk te voorkomen en te verlichten. Voor mensen met zwaar werk die niet gezond kunnen doorwerken tot de AOW-leeftijd is de RVU-drempelvrijstelling voortgezet. Er is afgesproken dat sociale partners de RVU gericht inzetten. TNO zal daarbij als derde partij advies geven aan cao-partijen. Dit werd ook aangekaart door het Kamerlid Neijenhuis. Ik verwacht dat cao-partijen serieus met deze adviezen omgaan. Uw Kamer zal een jaarlijkse rapportage van TNO ontvangen over de ingediende afbakeningen en de gegeven adviezen; daar verzocht de heer Neijenhuis ook om. Met sociale partners houden we via de monitoring een vinger aan de pols bij de voortgang van de afspraken uit het akkoord.

Dan kom ik nu op de vragen. Ik begin met een vraag van de heer Dijk: "Hoe zorgen we ervoor dat dit beter gaat? Werknemers en werkgevers komen er niet uit. Hoe versterken we de rechten van werknemers?" De RVU-drempelvrijstelling is voortgezet, zodat mensen met zwaar werk die niet gezond kunnen doorwerken tot de AOW-leeftijd eerder kunnen stoppen met werken. De RVU is een arbeidsvoorwaardelijke afspraak tussen werkgever en werknemer. Afspraken hierover zijn dus aan decentrale sociale partners, die het beste weten wat passend is in het bedrijf of in de sector en die zich bovendien ook te houden hebben aan de adviezen van TNO of die in ieder geval mee moeten nemen. Ik zou ...

De **voorzitter**:

De minister kan haar zin afmaken.

Minister **Paul**:

... meer in algemene zin het volgende willen zeggen. Er was denk ik ook een interruptiedebatje met de heer Neijenhuis. De RVU-regeling blijft bestaan, maar ik denk dat we er alles aan moeten doen om te voorkomen dat mensen, zeg maar, versleten richting de eindstreep gaan. Dat betekent waar mogelijk inzetten op technologische vernieuwing, zodat zwaarder werk lichter wordt. Dat betekent ook tijdig investeren in om- en bijscholing, zodat iemand voor wie een bepaald type werk te zwaar wordt ander werk kan verrichten. In de duurzame-inzetbaarheidsagenda is er met name focus op de fysiek zware beroepen en ook focus op het mkb. We zien dat het met name daar voor werkgevers moeilijk kan zijn om te investeren in technologische vernieuwing of om dit onderwerp de volle aandacht te geven. Daar wordt heel gericht aan gewerkt op basis van de agenda. Er worden bijvoorbeeld dingen bedacht door slimme mensen van kennisinstellingen, onze technische universiteiten in samenwerking met hbo's en mbo's. Wij kijken heel goed hoe je die dingen naar de werkvloer kunt brengen, want die mkb'er heeft niet de tijd om dit allemaal zelf uit te zoeken. Je zorgt dus dat je met de mensen vanuit de praktijk aan de slag gaat.

De **voorzitter**:

Een interruptie van de heer Dijk.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Ik vind dit eigenlijk al vanaf het moment dat ik het ooit over een zwaarwerkregeling heb gehad een "on-discussie". De theorie en de manier waarop erover gesproken wordt vanuit de politiek staan zo ver af van de realiteit dat ik ... Ik noemde het voorbeeld van werknemers in de tuinzaadbedrijven: 5.600 werknemers. Daar vindt nu dus een strijd plaats. Sorry, maar het is toch gewoon helder dat dat zwaar werk is? Laat ik een ander beroep noemen: beveiligers. Dat ga je niet automatiseren. Beveiligers staan over het algemeen bij een deur bij een bedrijf en die moeten hun leven lang staan. Dat is zwaar; dat wordt op een gegeven moment zwaar. Dan moet er een regeling komen zodat mensen vervroegd uit kunnen treden. Dat kun je niet overlaten aan de maatschappelijke krachten tussen werkgevers en werknemers alleen. Er zal ook hier een beslissing moeten worden genomen over onregelmatig werk, over fysiek werk wat veel met staan te maken heeft, over psychische belasting. Daar moet hier een beslissing over genomen worden. Als we dit steeds overlaten ... Ik zei net: ik ga het met liefde doen, want dat moet. Maar dat betekent wel dat we dan iedere dag of iedere week hier een bedrijf of een sector kunnen aanklaarten waar een zwaarwerkregeling voor moet komen. Ik vind dat dat moet gebeuren, maar dat is toch geen doen? Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat zoiets, zo'n strijd als nu plaatsvindt bij die tuinzaadbedrijven, geen strijd hoeft te gaan worden?

De **voorzitter**:

De minister. En interrupties mogen iets korter.

Minister **Paul**:

Ik blijf erbij dat dit bij uitstek tussen sociale partners geregeld moet worden. De sociale partners, vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers, weten bij uitstek wat er in bepaalde sectoren en bedrijven speelt. Ik snap de zorg van de heer Dijk. Geloof me, die snap ik. Maar ik vind het tegelijkertijd niet goed om alles en iedereen over één kam te scheren. Er zijn mensen die in de industrie werken, die in nachtdiensten en onregelmatige diensten werken, die daar heel goed in gedijen en die dat bewust kiezen omdat dat past in hun leven. Ik ga dus niet mee in -- hoe moet je dat zeggen? -- dat soort collectief slachtofferschap. Dat is er namelijk niet. Waar duidelijk is dat werk te zwaar wordt voor mensen of dat werkgevers niet de kansen grijpen om te investeren in technologische vernieuwing, moet je sturen als overheid. Daar is de duurzame-inzetbaarheidsagenda bij uitstek voor ontwikkeld. Daar gaan we de komende jaren gewoon snoeihard mee aan de slag. Daar wordt serieus geld in geïnvesteerd en daar worden werkgevers, werknemers en de mensen op de werkvloer bij betrokken.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Het woordje "collectief slachtofferschap" zegt ongeveer alles in dit gesprek, in dit debat hierover. Hoe kunt u dat nou zeggen? Ik heb zelf tien jaar in een kartonfabriek gewerkt. Ik heb zelf gezien dat mensen inderdaad niet wilden stoppen met werken op hun 67ste, omdat ze vol trots door wilden werken. Dat klopt; ik zag het. Maar er zaten heel veel mensen tussen die heel graag eerder wilden stoppen, omdat het lijf het niet meer aankon. Dat is geen collectief slachtofferschap. We moeten in ons land goede collectieve voorzieningen opbouwen voor mensen die het land draaiende houden. Dat heeft niks met collectief slachtofferschap te maken. Het heeft ermee te maken dat je het met elkaar zo organiseert dat je in solidariteit aan een land bouwt. Dan moet er een overheid zijn die daar bokje voor staat en die de ongelijke verdeling in machtsbalans tussen werknemers en werkgevers vereffent. Dan moet er een politiek zijn die het opneemt voor deze werkende mensen en niet met kulargumenten komt over collectief slachtofferschap. Ik mag toch hopen dat volksvertegenwoordigers hier aan deze kant van de tafel aanwezig -- ik noemde het al "de verenigde oppositie" -- een totaal andere mening erop nahouden dan deze minister.

De **voorzitter**:

Minister, wilt u daarop reageren?

Minister **Paul**:

Nee, volgens mij was het een oproep aan de collega-Kamerleden en niet aan mij.

Ik ga door met een vraag van de heer Neijenhuis. Hij vroeg of duurzame inzetbaarheid echt centraal staat en waar de beschikbare gelden precies voor worden ingezet. Ja, die gelden worden met name ... Volgens mij was de vraag ook of dit geen tijdelijke projecten zijn zonder blijvend effect of in het verlengde van vervroegd uittreden. Het speerpunt van die gelden is om zwaar werk te voorkomen en te verlichten, zo veel mogelijk bij de bron van de zwaarte van het werk. Dat doen we door middel van subsidie voor samenwerkingsverbanden en het mkb om projecten te starten die zwaar werk voorkomen of verlichten en door het opzetten van innovatielabs die mkb-bedrijven helpen oplossingen te ontwikkelen en te verspreiden die zwaar fysiek werk minder zwaar maken. Dat kan bijvoorbeeld door tilmachines in te zetten of andere hulpmiddelen waar nu in sommige sectoren gewoon te weinig gebruik van wordt gemaakt. Daar is dus geld voor. De bedoeling is dat die investering leidt tot duurzame impact. Het gaat dus niet om losse initiatieven. Er lopen nu allerlei trajecten in bepaalde sectoren, in de zorg maar ook in de zware industrie en op andere plekken, om te kijken hoe je daar het werkend leven beter kan maken en vervolgens hoe je die ideeën dan gaat opschalen, ook in andere sectoren.

De heer **De Kort** (VVD):

Ik denk dat de minister een goed voorbeeld noemt, namelijk om bijvoorbeeld met behulp van technologie zwaar werk lichter te maken. Ik denk dat dat goed is. Ik heb bij de SZW-begrotingsbehandeling in 2023 een amendement ingediend voor inclusiviteitstechnologie, wat meer mogelijk wordt gemaakt door subsidie voor mkb'ers en cofinanciering vanuit de overheid. Ik hoor dat de minister enthousiast is over dat soort technieken. Is zij bereid om met pensioenfondsbestuurders in gesprek te gaan of zij ook dat soort investeringen willen doen om werk met inclusiviteitstechnologie lichter te maken, zodat ook van die kant cofinanciering kan plaatsvinden?

Minister **Paul**:

Ik zie dit niet in eerste instantie als een investering vanuit de pensioenfondsen. Ik pak dit thema wel heel voortvarend op met de sociale partners, dus de werkgevers en de werknemers, met de kennisinstellingen en wetenschappelijke instellingen die samen ... Dat is overigens ook het mooie. Ik was eergisteren bij TU Delft. Die werken samen met hbo's, mbo's en

verschillende sectoren. De mensen vanuit de praktijk zijn betrokken bij die projecten om ervoor te zorgen dat wat misschien ergens ontwikkeld wordt in de praktijk werkt, zodat je niet een innovatie hebt die uiteindelijk staat te verstoffen. Maar ik zie dit in alle eerlijkheid niet als een gespreksonderwerp met de pensioenfondsen.

De heer **De Kort** (VVD):

Excuses van mijn kant. Wij als politiek gaan niet over pensioenfondsen; het is uitgesteld loon. Maar als de minister kan toezeggen dat ze dit wil oppakken met de sociale partners, dan zou ik daar al heel blij mee zijn. Ik begrijp dat iedereen daarin zijn eigen verantwoordelijkheden heeft, maar het zou heel mooi zijn als het gesprek daarover wordt aangegaan.

Minister **Paul**:

Ik kan het nog extra onder de aandacht brengen, maar die gesprekken lopen. Sterker nog, die hele duurzame-inzetbaarheidsagenda is gezamenlijk tot stand gekomen. Ik heb altijd geleerd: als ik een toezegging doe, dan moet ik daar ook weer schriftelijk iets over zeggen. Maar dit is iets waar we al volop mee bezig zijn. Het is een ongoing gesprek, zeg maar, en een gezamenlijke inspanning. Aan de duurzame-inzetbaarheidsagenda, waar we afgelopen dinsdag over hebben gesproken en die we naar buiten hebben gebracht, zijn al heel veel gesprekken en voorwerk voorafgegaan. Maar ik wil het best nog een keer onder de aandacht brengen.

De heer Neijenhuis had een vraag over het traject wettelijke borging RVU: welke varianten worden onderzocht en hoe wordt de Kamer hierbij betrokken? Er is een technische werkgroep gestart met medewerkers van het ministerie van SZW, Financiën en de sociale partners. Die onderzoekt de mogelijkheden voor betere borging. Daarbij zijn ook ervaringen met de huidige situatie van belang. Voor de zomer zal de Kamer hier nader over geïnformeerd worden.

De heer Neijenhuis vroeg ook naar het feit dat mensen met een laag inkomen weinig gebruikmaken van de RVU en naar wat er nu concreet verandert om dit te verbeteren. In het akkoord zijn daar afspraken over gemaakt. Bij werknemers in knellende situaties kan de werkgever boven op de basis-RVU-uitkering €300 bruto per maand extra meegeven. Cao-partijen maken zelf de afweging of ze hier gebruik van maken.

Voorzitter. Dan ga ik door met blokje drie.

De **voorzitter**:

Voordat u dat doet, is er nog een vraag van de heer Neijenhuis.

De heer **Neijenhuis** (D66):

Mijn zorg zat er een beetje in dat, als je kijkt naar welke mensen vooral gebruikmaken van de RVU-regelingen zoals die er nu zijn, je ziet dat dat vaak de hoge middeninkomens zijn. Dat zijn waarschijnlijk mensen die het van harte verdienen, maar ik maak me dan toch ook wel zorgen om juist de mensen met een laag inkomen. Daar zitten toch ook heel veel kwetsbare mensen. Alleen het aanbieden van €300 extra kan in sommige gevallen natuurlijk echt wel tot hulp zijn, maar ik weet niet of dat de doorslag gaat geven om ervoor te zorgen dat je met die regeling ook echt de lage inkomens bereikt. Ik zou dus toch de minister willen vragen om iets breder te kijken naar oplossingen voor dit probleem.

Minister **Paul**:

Ik begrijp de zorg. In de nieuwe DI-agenda is ook nadrukkelijk aandacht voor de groep waar de heer Neijenhuis het over heeft. Daarmee willen we juist de mensen ondersteunen die zwaar fysiek werk verrichten. We weten dat een groot deel van de mensen die daar misschien voor in aanmerking zouden willen of moeten komen, maar die nu niet bereikt worden onder andere in het mkb zit. Er zit in die DI-agenda dus ook extra aandacht voor mkb-bedrijven.

De heer **Neijenhuis** (D66):

Nog één vervolgvraag. Dit klinkt in ieder geval wat positiever. In de DI-agenda staat nog niet heel veel concreets. Ik zou dus een toezegging willen krijgen dat we hier als Kamer nader over geïnformeerd worden, misschien voor de zomer. Misschien kan er dan in de komende maanden iets beter en breder geïnventariseerd worden wat voor concrete zaken er zouden kunnen gebeuren om ervoor te zorgen dat deze groep meer gebruik gaat maken van deze regeling.

Minister **Paul**:

Ja, dat gaan we doen.

Voorzitter. De AOW vormt de basis van de ouderdagsvoorziening. Met de AOW zorgen we ervoor dat alle ouderen een goede financiële basis hebben. Vanwege de vergrijzing is de AOW-leeftijd gekoppeld aan de levensverwachting. De huidige 2/3-koppeling komt uit het pensioenakkoord, dat in 2019 met de sociale partners is gesloten. Hiermee geniet de geleidelijke verhoging van de AOW-leeftijd ook brede steun in de polder. In de toekomst kunnen er nog stappen worden gezet in vereenvoudiging. Dat kan bijvoorbeeld door de introductie van een objectief partnerbegrip. Dit maakt

de AOW voor mensen duidelijker en voorspelbaarder. Het brengt ook voordelen voor de woningmarkt en mantelzorg met zich mee. Hier heb ik uw Kamer over geïnformeerd. Het is aan het volgende kabinet om hier verdere stappen in te zetten. De heer Vermeer, de heer Mulder en de heer Dijk hebben hier vragen over gesteld. Ik ga mijn best doen om die vragen zo goed mogelijk te beantwoorden.

De heer Mulder stelde een vraag over het objectief partnerbegrip. Hij vroeg of het mogelijk is dat dit alleen geldt voor ouderen die een groot deel van hun leven in Nederland hebben gewoond en zei dat er geen link moet zijn met de AIO. De AOW is een volksverzekering waarbij je volledige verzekering opbouwt als je 50 jaar in Nederland woont of werkt. Met elk gemist jaar valt de AOW-opbouw 2% lager uit. De aanvullende inkomensondersteuning ouderen, waar de heer Mulder aan refereerde, is er voor AOW-gerechtigden met een onvolledige AOW die onder het sociaal minimum terechtkomen. Dit vangnet is van belang om te voorkomen dat ook deze ouderen onder het sociaal minimum uitkomen. Als het objectief partnerbegrip in de AOW wordt ingevoerd, geldt dit voor alle AOW-gerechtigden en dus ook voor degenen met een AIO-uitkering. Anders ontstaat er een risico op ongelijke behandeling. Voor de AIO-uitkering zelf geldt het regime van de Participatiewet. De AIO bevat ook een inkomens- en vermogenstoets. Een objectief partnerbegrip in de AOW verandert daar verder niks aan.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Mag ik, om ingewikkelde discussies te voorkomen en vanwege het simpele feit dat ik nog maar één interruptie heb, de minister vragen om een aantal scenario's? Hoeveel AOW krijgt iemand die bijvoorbeeld 40 jaar in Nederland heeft gewerkt, en hoeveel AOW krijgt iemand die 62 jaar was toen diegene het land binnenkwam? Als ze allebei 67 jaar of 68 jaar zijn, wat krijgen ze dan per maand? Is het mogelijk voor de minister om dat uit te werken?

Minister **Paul**:

Ja, dat is mogelijk. Dat gaan we doen.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Wordt dat dan niet alleen vanuit de AOW geredeneerd? Ik heb eerder een discussie met uw ambtenaren gehad, die toen zeiden: iemand die 62 is, krijgt maar 6%. Maar dat wordt aangevuld met de AIO vanuit de Participatiewet. Wat zijn dan samen de bedragen?

Minister **Paul**:

Ja, dat gaan we doen.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Oké, dank u wel.

Minister **Paul**:

Een vraag van de heer Vermeer: wanneer komt er een voorstel om samenwonen aantrekkelijker te maken? Of nou, dat ging over het objectief partnerbegrip. Samenwonen hangt ervan af, denk ik. Het draagt er in ieder geval aan bij dat samenwonen aantrekkelijker wordt gemaakt. Het is aan een volgend kabinet om hierover een besluit te nemen, dus ik ga daar geen verdere stappen in zetten.

De heer Mulder vroeg wat ik ervan vind dat de AOW-leeftijd in andere landen veel lager is. Landen in Europa gaan over hun eigen pensioenvoorziening. Het klopt dat er verschillen bestaan tussen landen. De pensioenstelsels van andere landen neem ik aan voor wat ze zijn. Die ga ik verder niet recenseren. Ik heb mijn handen vol aan het eigen pensioenstelsel.

De heer Vermeer stelde een vraag naar onderzoek naar de optie om de AOW vrijwillig eerder of later te laten ingaan. Het ontvangen van een AOW-uitkering vormt nu geen belemmering om door te werken na de AOW-gerechtigde leeftijd. Voor mensen met zwaar werk die niet gezond kunnen doorwerken tot de AOW-leeftijd bestaat er de RVU-regeling. Het flexibiliseren van de AOW geeft, zeg ik in alle eerlijkheid, heel veel complexiteit in de uitvoering. Voor de SVB is het ingewikkeld om deze aanpassing te doen. "Ingewikkeld" is, denk ik, een understatement. Meerdere partijen hebben in het verleden onderzoek gedaan naar de zogenaamde flexibele AOW. Daar nog extra onderzoek naar doen, voegt volgens mij weinig toe. Het stuit gewoon op heel veel uitvoeringsproblemen.

De heer Dijk stelde mij een vraag over een groep van ongeveer 5.000 mensen voor wie geldt dat ze een AOW/AOV-gat hebben tussen hun 65ste en 67ste jaar. Waarom heeft het kabinet het SP-voorstel hierover niet uitgevoerd? Op 15 april 2025 is uw Kamer geïnformeerd over het feit dat het niet mogelijk is om een eenmalige tegemoetkoming te treffen alleen voor de arbeidsongeschikte zzp'ers die hun AOV-uitkering al voor 2013 ontvingen. Dit zijn inderdaad de 5.000 mensen aan wie de heer Dijk refereert. Het ministerie heeft uitgebreid onderzocht of er een objectief criterium bestaat om de groep arbeidsongeschikte zzp'ers die gebruikmaken van de tijdelijke overbruggingsregeling met een eenmalige tegemoetkoming gunstiger te behandelen dan andere groepen die ook onder de OBR, die tijdelijke overbruggingsregeling, vielen. Er is geen objectieve rechtvaardiging om deze groep anders te behandelen dan andere groepen die van de OBR

gebruikmaken, zoals mensen met een VUT-uitkering of een private nabestaandenuitkering. De conclusie van de brief van 15 april blijft hetzelfde. De toelichting is ook niet anders.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Ik heb dat natuurlijk gelezen, en ik ben het er niet mee eens. Dat kan, hè? Heel veel juristen hebben hier ook andere meningen over. Die hebben wij ook geraadpleegd. Wat me dan bevreemdt, is wat ik net ook in mijn betoog zei. Wij doen een voorstel. Het kabinet zegt: dat kan niet. Oké, maar vervolgens komt het kabinet met niks anders, voor een groep mensen die precies gedaan hebben wat er van hen verwacht werd. Ze hebben exact gedaan wat de overheid van hen vraagt en worden daar nu eigenlijk gewoon op gepakt. Dan verwacht ik van de minister en het kabinet, zoals ik net in mijn interruptie ook zei, dat ze aan de kant van mensen gaan staan en wel met een oplossing komen. Ik dacht er nu een kabinet gaat komen dat zegt dat het wél kan. Laat maar zien dat het kan! 5.000 mensen hebben precies gedaan wat er van hen verwacht werd, maar ze worden tekortgedaan. Dan moet de overheid dat nu gaan oplossen, want die heeft het zelf veroorzaakt.

Minister **Paul**:

Het spijt me, maar mijn antwoord is niet anders dan het antwoord dat ik net gaf. Dat heeft er ook alles mee te maken dat die groep niet objectief af te bakenen is. Het spijt me.

De **voorzitter**:

De heer Dijk met zijn laatste interruptie.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Het kabinet, dus de politiek, verandert de spelregels. Mensen zijn daarvan de dupe. De conclusie van het verhaal is dan eigenlijk dat u mensen in de ellende heeft gebracht, maar vervolgens zegt: succes ermee, want ik ga er niet over, en kan er niks aan doen omdat de groep zo moeilijk af te bakenen is. Dit komt op heel veel verschillende plekken voor. Het kan toch niet zo zijn dat mensen precies hebben gedaan wat er van hen verwacht wordt, maar de overheid, die zelf fouten maakt, vervolgens zegt: zoek het maar uit? Het zou eigenlijk meteen een reden zijn om te zeggen: ga dan maar iets anders doen, mevrouw de minister ...

De **voorzitter**:

Kunt u tot een vraag komen?

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Het zou voor mij meteen een reden zijn om te zeggen: dan zit u niet op de goeie plek, want u doet er niet alles aan om uw eigen fouten te herstellen.

De **voorzitter**:

Het woord is aan de minister.

Minister **Paul**:

Waarvan akte.

Ik ga door met het blokje overig. Wat is de laatste stand van zaken van de rechterlijke uitspraak over de btw-premies op uitkeringen? Dat was een vraag van de heer Ceulemans. Ondanks de uitspraken zijn er op dit moment geen praktische gevolgen voor de uitvoering van de pensioentransitie. In afwachting van het arrest in een soortgelijke zaak, waarin de Belastingdienst in het gelijk is gesteld, die nu bij de Hoge Raad ligt, blijft de Belastingdienst bij het standpunt dat er sprake is van een vrijgestelde verzekeringsdienst, en daarmee van een volledige btw-vrijgestelde pensioenpremie. Dit betekent dat de huidige praktijk vooralsnog gehandhaafd blijft. De staatssecretaris van Financiën heeft dit standpunt ook kenbaar gemaakt in een publicatie op de site van de Rijksoverheid. Dat is de stand van zaken.

De **voorzitter**:

Mag ik mezelf het woord geven voor een verduidelijkende vraag? Dat was mij bekend, net als de reactie van de staatssecretaris. Het punt is natuurlijk wel dat die onzekerheid in de lucht blijft hangen zolang die cassatie loopt en er geen duidelijkheid over is. Heeft de minister een indicatie van wanneer die duidelijkheid wel te geven valt?

Minister **Paul**:

Nee, dat weet ik niet. Dat hangt van de Hoge Raad af.

Mevrouw Van Brenk stelde de vraag wat ik vind van het advies van het ACOI, het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding. Op basis van dat advies zal SZW een nieuw besluit nemen, waarin aandacht wordt besteed aan

de nieuwe jurisprudentie. SZW zal gemotiveerd ingaan op het advies van het adviescollege. Dit is conform rijksbrede afspraken over de omgang met adviezen van het adviescollege. Uw Kamer ontvangt dit voorjaar een afschrift van dit nieuwe besluit. Voor de goede orde wil ik wel benadrukken dat het adviescollege niet tot de conclusie komt dat SZW de adviezen onterecht geweigerd heeft. Het adviescollege benoemt in het advies zelfs het aannemelijk te achten dat de weigering standhoudt bij de rechter. Maar dat advies ligt er, dus wij zullen met een nieuw besluit moeten komen. Zo simpel is het.

Mevrouw Van Brenk stelt verder een vraag over de casus Johnson & Johnson als het gaat om de overgang naar het nieuwe stelsel. Ik heb begrepen dat het pensioen de afgelopen jaren niet geïndexeerd is, ondanks de hoge dekkingsgraden. Ik kan helaas in dergelijke individuele situaties geen sluitend antwoord geven. Het aanvullend pensioen is een arbeidsvoorwaarde. Werknemers en werkgevers maken daar afspraken over, ook over zaken als indexatieambitie en de vereiste premie. Die vrijheid hebben ze. In het buitenland gevestigde pensioenfondsen zijn onderworpen aan de financiële regels die dáár gelden. Ik moet eerlijk zeggen dat ik geen signalen heb gekregen dat daar iets is gebeurd wat niet volgens de Belgische regels of de regels van de Belgische toezichthouder was.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Er zullen hier vast mensen van Johnson & Johnson zitten die op dit moment zwaar teleurgesteld zijn. De vraag is of dit betekent dat Amerikaanse bedrijven op deze manier zaken kunnen doen. Dan heb ik het over het feit dat ze naar België kunnen vluchten en dan nooit meer hoeven uit te keren. Wat gebeurt er nu? Dit fonds gaat absoluut nooit dat geld invaren; dat snapt iedereen. Dat geld staat daar namelijk prima; daar hoeven ze nooit meer aan te komen. De deelnemers kunnen daar dus naar fluiten. Maar wat betekent dit nu voor alle huidige werknemers van Johnson & Johnson die straks ook naar de Wtp over moeten gaan? Gaan die dan ook naar België? Hebben we daar dan ook geen toezicht meer op? Ik zou graag willen dat de minister zich hier eens in verdiept, of in ieder geval haar ambtenaren. In mijn beleving kan dit een trend zetten die we echt niet moeten willen met z'n allen. We hebben hier steeds meer te maken met overnames door Amerikaanse bedrijven; misschien geldt dit straks ook voor een hele keten van tandartsen of weet ik veel wat. Laten we dat in godsnaam niet doen.

Minister **Paul**:

Sowieso is het goed om aan te geven dat overdracht naar het buitenland niet zomaar kan gebeuren: daarvoor moet er instemming van twee derde van de deelnemers zijn. Dat was het geval; op basis daarvan is het overgedragen. Ik

vind het natuurlijk ontzettend spijtig voor de deelnemers, ook voor de mensen die de moeite hebben genomen om hiernaartoe te komen. Ik snap de teleurstelling. Deelnemers van Johnson & Johnson kunnen bij een onafhankelijke geschillencommissie hun klacht voorleggen. Dan heb ik het over een geschilleninstantie in Nederland, dus niet in België. Dat is een laagdrempelige procedure. Er is ook een bemiddelingsprocedure mogelijk. We kunnen er in ieder geval voor zorgen dat die informatie beschikbaar komt. Dat zullen we ook doen. Ik denk dat het goed is om dat in ieder geval te regelen.

De **voorzitter**:

Dan heeft mevrouw Patijn ook nog een interruptie. Althans, die heeft er nog ... Ja, dat kan nog.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ja, toch? Ik had nog niet zo veel gezegd in deze ronde. Volgens mij is een onderdeel van het probleem bij Johnson & Johnson het feit dat de transparantie heel beperkt is. Er is dus eigenlijk heel weinig inzicht wat betreft hoe het nou zit met dat geld. Dat geldt voor meer pensioenfondsen van Amerikaanse bedrijven. Is het mogelijk om wat meer inzicht te krijgen in hoe dat op dit moment juist met die Amerikaanse bedrijven gaat, omdat die aan speciale boekhoudregels moeten voldoen? Kunnen we niet kijken of er misschien toch wat meer regels voor die fondsen kunnen komen over transparantie?

Minister **Paul**:

Als een Amerikaans bedrijf, of welk bedrijf dan ook, in Nederland gevestigd is, dan is het gehouden aan de transparantieregels die hier gelden. Het maakt niet uit wat de origine van het bedrijf is. Die moeten zich aan de regels hier houden. Nu ben ik het tweede deel van de vraag kwijt, sorry.

De **voorzitter**:

Kan mevrouw Patijn dat even herhalen?

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ook gezien de boekhoudregels voor Amerikaanse bedrijven, die regelingen en transparantie heel ingewikkeld maken, zou het fijn zijn om hier wat meer

inzicht in te krijgen. Hoe zou dit verbeterd kunnen worden, zodat de positie van de pensioengerechtigden uiteindelijk wat beter gewaarborgd is?

Minister **Paul**:

Ik kan in ieder geval het volgende doen, ook al kan ik hier niet een-twee-drie een hapklaar antwoord op geven. Ik kan navragen bij DNB wat er eventueel gedaan kan worden om hier strakker zicht op te houden. Dat zullen we gaan doen.

Dan ga ik naar een vraag van mevrouw Van Ark over faillissementen. Mevrouw Van Ark stipte aan dat werkgevers zich moeten melden bij het UWV. Haar vraag was ook naar aanleiding van een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep. Ik heb begrepen dat de uitspraken in hoger beroep op 19 februari plaatsvinden. Zolang dit onder de rechter is, is het niet aan mij om hierop in te gaan. Ik wil wel aangeven dat het in het belang van alle deelnemers aan een pensioenfonds is dat die premies gewoon betaald blijven. Ik ben al een tijdje in gesprek met zowel de Pensioenfederatie als het UWV om de mogelijkheden, beperkingen en proportionaliteit van een eventuele wetswijzing waarmee pensioenfondsen zelf namens de werknemer een aanvraag mogen doen, te verkennen. Dan zou die zorg uit handen worden genomen en zou dit op een andere manier getackeld worden. Ik snap die zorg namelijk. Wij hebben daar deze week zelfs nog over gesproken met verschillende partijen uit de pensioensector en met het UWV. Deze optie wordt nu concreet verder uitgewerkt. Ik denk niet dat ik het besluit daarover zelf nog zal kunnen nemen, omdat dit aan een volgend kabinet is. Wij doen echter wel het huiswerk dat nodig is om hierover een besluit te kunnen nemen en daarmee de werknemer te ontzorgen.

Dat was 'm, voorzitter.

De **voorzitter**:

Mevrouw Van Brenk, u bent door uw interrupties heen.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Maar mijn vraag is niet beantwoord. Ik heb ook pas vijf interrupties gehad.

De **voorzitter**:

U heeft er zes gehad, zie ik hier op het notitieblok. Maar als er een vraag niet beantwoord is ...

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Die is niet beantwoord.

De **voorzitter**:

Ik hoor meneer Dijk zeggen dat hij dit mooi vindt, omdat hij dan ook nog drie onbeantwoorde vragen heeft. Kijk, hier was ik dus bang voor! Als er één vraag nog niet is beantwoord, dan heeft mevrouw Van Brenk het recht om die nog eventjes te herhalen, maar als er nu meer handen omhooggaan, dan wil ik die vragen toch naar de tweede termijn doorschuiven. Ik zie de heer Vermeer namelijk ook al verlekkerd kijken.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Ik had een vraag gesteld over leeftijdsdiscriminatie. Ik vroeg of de minister ook vond dat daar sprake van was. Die zit 'm met name in de standaardmethode: die maakt onderscheid op grond van leeftijd. Theo Gommer, van Gommer Advocaten, had een mooi betoog waarin hij aangaf dat het niet is toegestaan om onderscheid te maken op grond van leeftijd bij arbeid. Aangezien pensioen een arbeidsvoorwaarde is, kan dit dus niet. Hier heb ik nog geen antwoord op gehad.

Minister **Paul**:

Ik heb daar wel antwoord op gegeven. Die vraag ging over die spreiding, toch? Mevrouw Van Brenk voegde daar nog vrij cynisch aan toe: hopen ze nou dat mensen tegen die tijd overleden zijn? Dat is niet zo. Ik heb daar volgens mij vrij uitgebreid antwoord op gegeven. Ik kan het antwoord nu zo een-twee-drie ook niet terugvinden. Ik ga zo meteen zoeken, zodat ik het in tweede termijn eventueel kan herhalen, maar ik weet vrijwel zeker dat ik daar antwoord op heb gegeven.

De **voorzitter**:

Dan rond ik hierbij de eerste termijn van de minister af. Dank voor de beantwoording.

We gaan over naar de tweede termijn. Gelet op de tijd, vraag ik de leden of zij het redden om hun tweede termijn in een minuut te doen. Ik zie geknik.

Dan krijgt de heer Mulder van de PVV als eerste het woord.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Ik win vandaag, want ik ben de snelste: ik heb geen bijdrage en vraag alleen maar een tweeminutendebat aan, met daarin allemaal mooie moties naar aanleiding van dit debat.

De **voorzitter**:

Mevrouw Van Brenk, 50PLUS.

Mevrouw **Van Brenk** (50PLUS):

Voorzitter. Ik heb nog één punt, over het bijzonder nabestaandenpensioen. Ik begrijp dat er op het moment van scheiden iets is met de voorgaande partner en na scheiden met de andere partner; het ABP past een formule toe met een datum ná de scheidingsdatum, waardoor een van de partijen ... Nou ja, kortom: ik heb hier een brief liggen. Als de minister die wil hebben, zou dat schelen. Maar volgens mij doet het ABP iets niet correct. Daar gaat het om.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Mevrouw Patijn, GroenLinks-Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Voorzitter, u geeft ons maar een minuut, maar ik wilde echt nog wel een aantal dingen inbrengen. Ik heb een vraag ten aanzien van wat ik maar even "het compensatiegat" noem, dat op allerlei manieren ontstaat. Ik zou het heel fijn vinden als we daar een brief over kunnen krijgen. Dat betreft zowel de mogelijkheid van de dubbele voortzetting, dus de dubbele pensioenopbouw -- die zou mogelijk kunnen -- en wat daar de fiscale ruimte in is, als een onderzoek naar de mogelijkheid om dwingender vast te leggen dat mensen vrijwillige voortzetting kunnen hebben. Ik begrijp dat de vrijwillige voortzetting er in sommige gevallen helemaal niet toe leidt dat je ook compensatie krijgt, want sommige sluiten dan de compensatieregeling weer uit, ondanks de voortgang. Daar zou ik dus graag nog een stap in zien. Daar zou ik graag een brief over krijgen. Ook zou het fijn zijn als daarover in overleg getreden wordt met de sociale partners. AFM roept daar volgens mij ook toe op.

Dan ten aanzien van de verzekerde regeling. Ik zou heel graag in de voortgangsbrief nog wat meer horen over wat er aan extra maatregelen getroffen kan worden in de communicatie, niet alleen over wat er gebeurt, maar ook over de accountant. Ik hoor de minister zeggen dat er sprake is van

aansprakelijkheid als werkgevers nalatig blijken te zijn. Ik zou het fijn vinden als daar ook over gecommuniceerd zou worden.

Dan als laatste. Sorry, voorzitter, ik bedacht dit me ineens. Het is heel fijn om te horen dat nu in ieder geval duidelijk is dat 1 juli 2026 'm niet meer gaat worden. Ik zou er ook op willen aandringen dat er in een overdrachtdossier voor de volgende minister of iets dergelijks ook op wordt aangedrongen dat dit heel snel wordt opgepakt.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Mevrouw Van Ark, CDA.

Mevrouw **Van Ark** (CDA):

Laat ik beginnen door te zeggen dat ik de brief over de compensatieregeling die mevrouw Patijn vraagt, steun. Ik denk dat het goed is om even te kijken naar de verschillende situaties waarin mensen zich nu bevinden. Je hebt mensen die zich nu al voor een fait accompli gesteld zien. Zij hebben eigenlijk überhaupt geen keuze om vrijwillig voort te zetten. Je hebt ook mensen die wel een keuze hadden gehad, als ze beter waren geïnformeerd. Volgens mij heeft de AFM ook gezegd dat de informatie een beetje laat op gang is gekomen, zo in november à december. Als je net van baan bent veranderd, ben je dan eigenlijk al een beetje te laat. Het lijkt me dus goed om even naar de verschillende situaties en de verschillende groepen te kijken. Wat is er nog mogelijk om dit probleem aan te pakken?

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer Dijk, SP.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Dank u wel, voorzitter. Het viel mij in de eerste termijn van de Kamer op dat er best een roep is om meer democratie en meer zeggenschap over fondsen. Ik heb een opzienbarende discussie gehoord over foute windmolens. Ik vind ze ook niet mooi, maar om ze nou fout te noemen, vind ik ook weer een beetje flauw, jongens! Ze zijn gewoon niet mooi, maar dat is wat anders. Het zegt wel iets over de betrokkenheid dat we vinden dat er meer zeggenschap over moet komen.

Het is me niet meer gelukt om in de eerste termijn te interrumpen over Johnson & Johnson. Ik wil eigenlijk gewoon van de minister horen of ze dit gewenst vindt of niet. Zo niet, wat zou de politiek er mogelijk aan kunnen doen? Ik vind het namelijk een nogal absurde situatie dat een fonds verhuist naar het buitenland om vervolgens werknemers in Nederland -- het gaat hier om 3.850 Nederlandse werknemers -- uit te knippen. Ik denk dat niemand dat wil. Dat moeten we vanaf nu dus voorkomen. We moeten regels gaan opstellen voor als mensen zich niet gedragen.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer Vermeer van de BBB.

De heer **Vermeer** (BBB):

Dank u wel. Naar die antwoorden over Johnson & Johnson ben ik ook zeer benieuwd. Het is een interessante casus, maar het is niet fijn voor die mensen, want je wil helemaal niet interessant zijn. Je wil namelijk geen casus zijn. Maar dat terzijde.

Ik mocht net niet meer interrumpen, dus ik moet het op deze manier doen. Ik had het volgende gevraagd. In het geval van het Pensioenfonds Zorg en Welzijn oordeelde de rechter dat een berekening niet geleverd hoefde te worden. De minister zegt dat verschillen moeten worden toegelicht. Maar als je de toegelichte verschillen niet kunt controleren, dan zit er toch iets scheef in het systeem. Is de minister dat met me eens? Wat kunnen we hieraan doen? Blijkbaar is het verhaal niet duidelijk genoeg voor de fondsen en beweegt dat de rechters ertoe te zeggen dat het niet hoeft zoals het beschreven is. Wat is de eerstvolgende wet die naar de Kamer komt waarbij we ergens een haakje hebben om dit verhaal te wijzigen? Dat zou ik heel graag willen weten. Dit kan namelijk nooit de bedoeling zijn. Het gaat over geld dat door mensen is ingelegd. Daar hoort gewoon een nette verantwoording bij.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Neijenhuis van D66.

De heer **Neijenhuis** (D66):

Dank voor alle antwoorden en de toezeggingen op de punten die ik heb aangedragen. Ik wil één punt nog even nader noemen: het bedrag ineens, waar we het over hebben gehad. Het is jammer dat het weer uitgesteld gaat worden, maar dank voor de duidelijkheid. Ik wil daarover het volgende vragen. Het wordt nu nog één keer uitgesteld, maar zorg ervoor dat er daarna echt één duidelijke datum komt waarop het in één keer goed zal gebeuren, zodat we dit niet nog meerdere keren hoeven uit te stellen. Ik doe die oproep, maar ik heb wel begrip voor de minister, die zegt dat ze zo'n grote beslissing niet meer gaat nemen in blessuretijd.

Dank, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan is het woord aan de heer De Kort van de VVD.

De heer De Kort (VVD):

Dank, voorzitter. Aansluitend op mijn collega: ook in blessuretijd kun je nog scoren. Helaas is dat mijn club, PSV, afgelopen woensdag niet gelukt. Ik zou de minister willen meegeven dat zij in de blessuretijd de wet voor het "bedrag ineens" echt aandacht geeft tijdens de overdracht. We vinden het namelijk heel jammer dat er weer vertraging wordt opgelopen. Ik dank de minister voor de beantwoording en de collega's voor het debat. Ik ben blij met de toezegging dat de kwartaalmonitoring van de verzekerenregeling plaatsvindt en dat daar in de volgende voortgangsrapportage meer aandacht aan wordt besteed.

Tot zover mijn bijdrage.

Voorzitter: De Kort

De voorzitter:

Dan geef ik de heer Ceulemans namens JA21 het woord.

De heer Ceulemans (JA21):

Hartelijk dank. Dit gaat heel efficiënt. Dank voor de beantwoording in de eerste termijn. Ik denk dat het goed is dat de minister heeft erkend dat de communicatie over de 14% naar buiten achteraf gezien beter anders had gekund, ook gezien de onrust die daardoor is ontstaan. Dat nemen we mee. Ik sluit me aan bij de teleurstelling over het bedrag ineens en het verdere

uitstel daarvan, gezien het belang dat onze fractie hieraan hecht. Hopelijk gaat dat alsnog zo snel mogelijk uitgevoerd worden.

Er blijven zorgen bij ons over de communicatie naar 40-plussers over de compensatieregeling. Dat zullen wij ook meenemen in het tweeminutendebat, evenals het punt over de activistische beleggingen. Daar houd ik ook een onbevredigend gevoel aan over. Dat nemen we dus ook mee.

Daarmee rond ik af.

Voorzitter: Ceulemans

De **voorzitter**:

Ik geef het woord aan de minister. O, zij heeft eerst vijf minuten de tijd om haar antwoorden voor te bereiden.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**:

Ik heropen de vergadering. De minister is klaar voor haar beantwoording in tweede termijn. Ik verzoek om stilte op de tribune. Ik geef de minister het woord voor de beantwoording in tweede termijn.

Minister **Paul**:

Voorzitter, dank. Dank aan de leden voor hun inbreng. Ik ga nog een paar openstaande punten behandelen. Mevrouw Van Brenk kaartte de brief van ABP aan. Ik zou willen vragen of we dat buiten de vergadering kunnen delen. Dan gaan we kijken wat we daarmee kunnen doen.

Mevrouw Patijn had een aantal vragen. Eentje ging over de compensatieregeling. Daar ging ook een vraag van mevrouw Van Ark over. Zij vroeg om een brief met daarin de verschillende situaties gespecificeerd. Die brief gaan we maken. Die komt in het voorjaar naar de Kamer.

Dan over de verzekerdenregeling. De vraag was om dat goed in de gaten te houden. Dat doen we. We zullen rapporteren over de voortgang in de rapportage die nog voor de zomer naar de Kamer gaat. Ik heb in het debat een hele reeks maatregelen genoemd, waarvan een deel nog niet zo lang is opgestart en ontplooid. Daarmee willen we echt meters maken. Als binnen nu en een paar maanden blijkt dat meer nodig is, dan gaan we dat uiteraard doen.

Er was een vraag over de aansprakelijkheid van werkgevers. De vraag was om dat te communiceren. Dat doen we. Dat doen we bijvoorbeeld al in gesprekken met accountants. We doen dat in bredere communicatie op sites en via andere kanalen. Dat zullen we blijven doen.

Dan de vraag over het bedrag ineens. Volgens mij had mevrouw Patijn daar een vraag over, maar de leden Neijenhuis, De Kort en Ceulemans hebben dat ook aangestipt. Ik zou daarover willen zeggen dat ik in ieder geval mijn best doe om in de overdracht de urgentie van dit thema te benadrukken. We hebben nu in ieder geval iets van duidelijkheid, in de zin van: het gaat niet door per 1 juli '26. Vervolgens vragen we het nieuwe kabinet om zo snel mogelijk met een nieuwe, definitieve datum te komen. Ik zal die urgentie inderdaad overbrengen.

De heer Dijk vroeg mij naar de situatie bij Johnson & Johnson. In het verlengde daarvan deed hij het verzoek om overdracht van pensioenen naar het buitenland te verbieden. Dat was de expliciete vraag. Het punt is dat ik dat op basis van Europese wetgeving niet kan verbieden. Er zijn Europese richtlijnen die juist zeggen dat je nationaal geen obstakels mag opwerpen om dat te doen. Tegelijkertijd geldt ook dat wanneer je dat doet, daar wel regels aan verbonden zijn. Ik noemde bijvoorbeeld even de tweederde-instemming van deelnemers, maar zo zijn er meer regels. Die moeten in acht genomen worden. Dat vind ik ook wel belangrijk om te zeggen. Maar ik kan het dus niet verbieden.

De heer Vermeer had een vraag over het beter kunnen controleren van gegevens. Hij vroeg wanneer de eerstvolgende wet komt waarin we daar werk van kunnen maken. De eerstvolgende wet over pensioenen komt in het voorjaar naar de Kamer. Dan zou de heer Vermeer daar eventueel iets mee kunnen doen.

Ik kijk nog even ... De heer Neijenhuis ... Nee, dat ging over het bedrag ineens. Die heb ik beantwoord.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Er is één verhelderende vraag van de heer Dijk en één van mevrouw Van Ark.

De heer **Jimmy Dijk** (SP):

Kort, voorzitter. Dank voor het antwoord op de vraag over het verplaatsen van een fonds. Europese regels zouden het onmogelijk maken om dat te verbieden. De minister geeft wel aan dat daar nu voorwaarden aan gesteld worden. Blijkbaar is het mogelijk dat die voorwaarden op de een of andere

manier kunnen leiden tot dit soort problemen. Die voorwaarden zijn vanuit ons dus niet scherp genoeg gesteld. Ik vraag de minister of zij voorbeelden kan geven van voorwaarden die we kunnen aanscherpen om dit soort problemen in de toekomst te voorkomen.

Minister **Paul**:

De EU-lidstaten zijn nu bezig met een richtlijn voor voorwaarden van de overdracht naar andere landen. Nederland maakt deel uit van de onderhandelingen. Daar komt het dus in eerste instantie op tafel. Dat komt dan ook naar de Kamer. In het voorjaar wordt de Kamer betrokken bij de nadere voorwaarden die gesteld worden.

De **voorzitter**:

Mevrouw Van Ark heeft nog een verhelderende vraag.

Mevrouw **Van Ark** (CDA):

Ik heb een kleine toevoeging. Heel veel dank voor de toezegging aan mevrouw Patijn over de brief. Ik had nog even aan moeten geven dat ik in die brief ook graag aandacht wil zien voor de mantelzorg. Het gaat dan om mensen die mantelzorgverlof, ouderschapsverlof of in die zin verlof opnemen in het jaar voor invaren en daardoor dus minder compensatie krijgen.

Minister **Paul**:

Even in algemene zin: het gaat dan om mensen die minder gaan werken in het jaar voor invaren? Oké. Dat kunnen we erin meenemen.

De **voorzitter**:

Mevrouw Patijn heeft ook één verhelderende vraag. Daar houden we het bij.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Sorry. Het gaat dus heel nadrukkelijk over alle groepen die benadeeld worden in de compensatieregeling. Ik zou het heel fijn vinden als de dubbele opbouw specifiek wordt genoemd in de brief. Dat heb ik niet gehoord in het antwoord.

Minister **Paul**:

Dat nemen we daarin mee. Al ga ik er niet helemaal in mee dat ... Nee, laat maar. Het is goed. We nemen het erin mee.

De **voorzitter**:

Goed. Dank u wel. Dank aan de minister voor de beantwoording in de tweede termijn. Om te beginnen is er een tweeminutendebat aangevraagd door de heer Mulder van de PVV. We zijn toegekomen aan de toezeggingen. Die pakken we er even bij.

- Aangaande de gevolgen van niet-tijdig omzetten zegt de minister toe vaker cijfers van verzekeraars en PPI's te delen met de Kamer en deze op te nemen in de volgende voortgangsrapportage.

- De minister neemt de definitieve cijfers over pensioenstijgingen mee in de voortgangsrapportage van aankomende zomer.

- Aan het lid Neijenhuis is de volgende toezegging gedaan. De minister informeert de Kamer voor de zomer over acties die plaatsvinden en in de komende maanden geïnventariseerd worden om het relatieve gebruik van de RVU-regeling onder lage inkomens te vergroten.

- Aan de heer Mulder is de volgende toezegging gedaan. De minister werkt aangaande de AIO verschillende scenario's uit en stuurt deze naar de Kamer.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Is dat mogelijk voor het tweeminutendebat?

Minister **Paul**:

We werken voorbeelden uit en die komen naar de Kamer. Het hangt er een beetje van af wanneer dat tweeminutendebat gepland wordt, maar we gaan ons best doen om dat te doen. Dat moet lukken.

De **voorzitter**:

- De volgende toezegging is gedaan aan de leden Patijn en Van Ark. De minister stuurt in het voorjaar een brief over het compensatiegat en de verschillende situaties. Ook de mantelzorg en de dubbele opbouw worden hierin meegenomen.

Dat waren de toezeggingen. Ik zie een vinger bij mevrouw Van Ark.

Mevrouw **Van Ark** (CDA):

Volgens mij was er ook een toezegging gedaan om het signaal over het pensioengevend inkomen door te geven aan de sociale partners.

Minister **Paul**:

Ja, aan de Stichting van de Arbeid.

De **voorzitter**:

Dat is geen formele toezegging, maar bij dezen wel toegezegd door de minister. Dat gaat de minister doen. Oké. Dan zijn we aan het einde gekomen van dit commissiedebat. Ik dank iedereen die dit debat gevolgd heeft, de minister en haar team en de commissieleden. Ook dank ik de griffier voor de ondersteuning. Ik sluit deze vergadering.

Sluiting 17.18 uur.